

სახალხო საქმე

გამოცემა უცხოეთში მყოფ ხალხს.—ფედერაციის კომიტეტისა.
რვეული პირველი.

.....

ა მ ხ ა ნ ა გ ე ბ ს

ამხანაგებო, ექვსი წელიწადი სრულდება, რაც რუსეთის ბოლშევიკები ძალით შემოიჭრენ ჩვენს სამშობლოში და მონობის მძიმე უღელი დაადვეს ქართველ ერს. ეს არის ექვსი წელიწადი წესწყობილებისა, რომელიც ქონებრივად აბეჩავებს ჩვენს ხალხს, ანადგურებს ყოველგვარ მის თვითმოქმედებას, ათახსირებს ადამიანობას, ჰკლავს პიროვნებას და ძირიანფესვიანად სპობს თავისუფლებას. ეს არის სრული უარყოფა ეროვნებისა, ერის თვითარსებობის, ეროვნულ საჭიროებათა და მისწრაფებათა, რომელთაც მოძალადენი ცრუმორწმუნობას ეძახიან და ხან ფარულად, ხან აშკარად ყოველ ღონეს ხმარობენ ჩვენი ერის გადასაგვარებლად და რუსული ენის, რუსული წესების და აზროვნების გასაბატონებლად საქართველოში. ეს არის დრო, როცა ქართველი საქართველოში თავისთავს უცხოელად ჰგრძნობს, როდესაც მას ჩამოართვეს ყოველი ღირსება და უფლება და დაუტოვეს ერთი—უხმოთ მორჩილებისა, დაცემისა, სიკვდილისა!

მაგრამ ეს არის ექვსი წელიწადი ქართველი ხალხის გმირული ბრძოლისა, ბრძოლისა თავის არსებობისათვის და დამოუკიდებლობისათვის; ექვსი წელიწადი ათი-ათასობით ციხეებში გამომწყვდეულ მაჰულიშვილთა, ცივ უცხოეთში გარდახვეწილთა და განაწამებთა, მოსყიდულ ჯალათების ხელით ვერაგულად დაცხრილულთა, დაუსაფლავებელთა და დაუტირალთა. ეს არის წელიწადები დიდი ისტორიული პირების—იმ მოხუცთა, რომელნიც სამარის პირზე ამაყად ეუბნებოდნენ მტერს: ჩვენ მივდივართ, მაგრამ ქართველი ერი იბრძოლებს კვლავ და თავისუფლებას დაიბრუნებსო; იმ დედათა, რომელნიც დახოცილ შვილთა საფლავებზე ფიცს ადებინებდნენ პატარა ბავშვებს სამაგიეროს გადასანდელად მტრისთვის; იმ

ვაქთა, რომელნიც სასიკვდილოთ გამზადებულნი სამშობლოს დიდებას გალობდენ და «საქართველოს გაუმარჯოს» იყო მათი უკანასკნელი ამოსუნთქვა. ეს არის დრო აგვისტოს, სექტემბრის, ქართველი ერის სიმტკიცის, უდრეკელოების, სიმაღლის, ეროვნული თვითშეგნების.

ეს არის წელიწადები, როდესაც ბოლშევიკები და ქართველი ერთი ცალ-ცალკე დგანან. ეს ორი ბანაკია, ერთი მეორის მოწინააღმდეგე, ერთი მეორის დაუძინებელი მტერი. მათ შორის მხოლოდ ბრძოლაა.

და ჩვენ, რომელთაც პირველად ავიღეთ ხელში თვითპყრობელი რუსეთის ფეხით გათელილი დროშა საქართველოსი და ჩვენი პოლიტიკური და სოციალური მუშაობის საძირკვლად ადვიარეთ ქართველი ხალხის ეროვნული განთავისუფლება, ჩვენ ყველაზე მეტად გვმართებს დღეს განსაკუთრებული სიფხიზლით და სიმტკიცით დავიცვათ ეს დროშა ქართველი ერის დამოუკიდებელი და თავისუფალი არსებობისა, რომელიც დღეს უკვე მთელი ქართველი ხალხის დროშაა, ყველა ქართველი პოლიტიკური პარტიის და საერთო სისხლით და ბრძოლით არის შარავანდედ-მოსილი და გაცხოვებული.

დღევანდელი რუსი ბოლშევიკები უფრო საშიშნი არიან ჩვენთვის, ვიდრე ძველი იმპერატორების მოხელეები. ბოლშევიკები თავის მიზნის განსახორციელებლად არ ერიდებიან არავითარ საშუალებას, არავითარ სიბოროტეს, და ბრძოლა მათ წინააღმდეგ საჭიროა უფრო მედგარი, მომზადებული, განუწყვეტელი. მათი სიტყვები ეროვნული საკითხის პატივისცემისათვის არის სიცრუე და თვალთმაქცობა, რომ უფრო ადვილად მოატყუილონ გულუბრყვილონი და მალე მიანწიონ საწადელს—ეროვნების მოსპობას. საფრთხეშია ქართველი ერის მიწაწყალი, სიმდიდრე, ენა, კულტურა, შემოქმედება!

ამ ბრძოლაში მთავარი სიმძიმე, რასაკვირველია, აწვება თვითონ ქართველ ერს. თავის არსებაში უნდა ჰპოვოს მან ყოვლის უწინარეს უნარი თავდაცვისა და წინააღმდეგობისა. არ შეეთვისოს მოძალადეთა პოლიტიკას და არ დასთმოს უბრძოლველად არც ერთი თავისი ინტერესი და უფლება. მისი შეგნება უნდა იწრთვნებოდეს ყოველდღიურის ცხოვრებით და მისი ნებისყოფა მტკიცდებოდეს მიუყუჩებელის მოქმედებით იმ დღისთვის, როცა დაჰკრავს უამი საქართველოს სრული განთავისუფლებისათვის.

თავის მიმდინარე საქმიანობისა და საბოლოო მიზნის გან-

ხორციელებისათვის ქართველმა ერმა კარგად უნდა გაითვალისწინოს როგორც რუსეთის ისე სხვა ქვეყნების მდგომარეობა და თუ ევალება არ მიეცეს ცრუ ოცნებას, ისიც ნათლად უნდა შეიგნოს, რომ დღეს მისი საკითხი არაა მოწყვეტილი, განკერძოებული, მარტო მისი საკითხი. მებრძოლი ერი ჩვენი მარტო არაა: მის გვერდში დგანან სხვა მებრძოლი ერები—მათი რიცხვი დიდია. ეროვნული განთავისუფლებისათვის იბრძვის ბევრი ერი რუსეთში, აზიაში, აფრიკაში; იქა აქ ევროპაშიც არიან დამონებული ერები და ესენიც მოითხოვენ თავის სრულს აღდგენას. დამონებული ერების განთავისუფლება დღეს ერთი უდიდეს მორიგ საკითხთაგანია დედამიწაზედ. ერთა განმათავისუფლებელი მოძრაობა, კარგა ხანია დაწყებული, შეუჩერებელის სისწრაფით და სიძლიერით მიისწრაფვის წინ და არ მოიპოვება ძალა, რომელსაც შეეძლოს მისი შეწყვეტა და დაბრკოლება საბოლოოთ. დღითი დღე ახლოვდება ერების განთავისუფლების უამი და საქართველო, ქართველი ერიც ამისკენ მიდის.

ქართველი ერის საქმე არაა განმარტოებული იმიტომაც, რომ ბოლშევიზმი დღეს საერთაშორისო საკითხია. იგი უპირისპირდება მთელს მოწინავე კაცობრიობას, მთელს მის განვითარებას, საუკეთესო მისწრაფებას. ბოლშევიზმი და მისი ღვიძლი ძმა ფაშიზმი, დიდი ომისაგან გამოწვეულ დაქვეითებასა და დაუძღურებაზე აღმოცენებული, ებრძვის და სპობს ადამიანის მიერ საუკუნეთა განმავლობაში დიდის შრომითა და ბრძოლით მოპოვებულ დაწინაურების უმტკიცეს საფუძვლებს—პიროვნების ღირსებას, თავისუფლებას, თვითმოქმედებას, დემოკრატიას. ბოლშევიზმი და ფაშიზმი პიროვნების და თავისუფლების ჩახრობაზე, იძულებაზე და ხალხის ბრმა მორჩილებაზე ამყარებენ თავის შართველობას. მათი კანონია—უმცირესობის, მცირე ჯგუფის ბატონობა და ერის დიდი უმრავლესობის სრული დამონება და მისი ყოველი თავისუფალი აზრის და გრძნობის აღმოფხვრა. ეს მიიყვანდა კაცობრიობას სრულს გათახსირებასა და გადაგვარებამდე და ამიტომაც, რომ ქვეყნის განვითარებული აზრი ვერასოდეს შეურიგდება ბოლშევიკურ-ფაშისტურ მოძღვრებას. ბრძოლა ახლა იწყება, იზრდება, ფართოვდება და მალე დადგება მთელი მსოფლიოს წინაშე გადასაწყვეტად: ბოლშევიზმის (და ფაშიზმის) გამარჯვება და მით მთელი ცხოვრების უკან დახევა, გაველურება, თუ მათი დამარცხება და აღდგენა იმ პირობებში, რომელთა მეორებით მხოლოდ შესაძლებელია დღევანდელ

საქირბოროტო პოლიტიკ. და სოციალ. საკითხების გადაჭრა. ამასთან ერთად არსებობს თავისებური წინააღმდეგობაც იმპერიალისტური. აღარავისთვისაა უკვე საეჭვო, რომ ბოლშევიკური რუსეთი განაგრძობს რუს მეფეების იმპერიალისტურ პოლიტიკას და ამ ნიადაგზე მოსალოდნელია მისი შეტაკება ევროპა-ამერიკის ბურჟუაზიის იმპერიალისტურ ინტერესებთან. ცხადია, თუ რას უმზადებს ეს რუსეთს—უფრო მომზადებულ მტერთან შებრძოლება რუსეთის დამსხვრევით გათავდება.

არ უნდა დავივიწყოთ თვითონ რუსეთის შინაური ვითარებაც, სადაც კომუნისტური წყობილების და ცხოვრების სინამდვილის წინააღმდეგობა თანდათან იზრდება და მიჰყავს რუსეთი კრიზისებისაკენ, რომელთა დაძლევა დაბოლოს შეუძლებელი შეიქნება. ამ მდგომარეობას ართულებს ისიც, რომ რუსეთის ფარგლებში მომწვედელია მრავალი ერი, რომელიც მოუთმენლად უცდის ხელსაყრელ დროს თავისუფლების დასაბრუნებლად.

აი ყოველივე ამის გათვალისწინება უნდა გვიადვილებდეს აწინდელ მწარე ცხოვრებას და გვამხნევებდეს ბრძოლის საწარმოებლად. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა, ქართველი ხალხის ეროვნული განთავისუფლება—ეს ხომ ჩვენ არსებაა, გარდაუვალი მიზანი. იქნება ქართველი ერი თავისუფალი—იქნება ძლიერი და განვითარებული, აყვავდება მისი მიწა, დამყარდება ქონებრივი კეთილდღეობა, გაიზრდება ყოველგვარი შემოქმედება; იქნება ქართველი ერი დამონებული—კიდევ უფრო გალატაკდება საქართველო, დაბეჩავდება ხალხი, დაჰკარგავს ადამიანობას და ბოლოს მოისპობა.

შეუძლებელია ცხოვრება გარეშე ეროვნულ თავისუფლებისა! განვაგრძოთ მისთვის მხნე მუშაობა და მედგარი ბრძოლა, ხან ჩუმი, ფარული, ხან აშკარა და მაღლა. შევიტანოთ ყოველ წრეში მეტი შეგნება, დავრახმოთ ხალხი განთავისუფლების აზრის გარშემო. მთელი კაცობრიობა, საერთო განვითარება ხელს უწყობს ამ ჩვენს ბრძოლას და ჩვენ გავიმარჯვებთ—ქართველი ერი აღსდგება, საქართველოს კვლავ დამშვენებს თავისუფლების დროშა.

ამხანაგებო, მტკიცედ, წმინდად ვატაროთ ეს დროშა ჩვენს გულში.

ერთად ყველა ქართველ პარტიებთან, ერთად მეზობლებთან, ერთად საუკეთესო კაცობრიობასთან დიადი საქმისაკენ.

ოცდახუთი წლის შემდეგ.

წელს შესრულდა ოცდახუთი წელიწადი, რაც გადაიდგა პირველი ნაბიჯები ჩვენი პარტიის საფუძვლების ჩასაყარად. 1901 წ. სექტემბერში ქართველი საზოგადოების ერთმა ნაწილმა და რუსის ოფიციალურმა წრეებმა დიდის ზემოთ იდღესასწაულეს საქართველოს რუსეთთან შეერთების ასი წლის თავი. ამის გამო ჩვენი ინტელიგენციის ჯგუფმა ა. ჯორჯაძის მეთაურობით გეკტოგრაფით დაბეჭდილი პროკლამაციები გამოსცა რუსეთის მიერ საქართველოს დაპყრობის წინააღმდეგ და მოუწოდებდა ქართველ ხალხს, გონს მოსულიყო, შეეგნო თავისი ეროვნული უფლებანი და დაეწყო ბრძოლა მათ აღსადგენად.

მცირე ჯგუფის დაწყებული მუშაობა ეროვნული თვითშეგნების გამოსადვიებლად და მისთვის პრაქტიკული სახის მისაცემად თანდათან გაიშალა. ის დრო იყო, როცა ა. ჯორჯაძის ცოცხალი წერილები გაზ. «ცნ. ფურცელში» საყოველთაო ყურადღებას იპყრობდენ და ყველგან მხურვალე მსჯელობის და აზრთა ნაყოფერ ამოძრავებას იწვევდენ. არჩილის გვერდში იდგნენ გ. ლასხიშვილი, როგორც მისი უფროსი ძმა, უკვე გამოცდილი საზოგადოებრივი მებრძოლი და დახელოვნებული მწერალი, ვლ. ლორთქიფანიძე, გ. დეკანოზიშვილი, რომლის გონივრული და ბეჯითი მოღვაწეობა დაუფასებელია ჩვენი პარტიული ცხოვრებისათვის, და სხვები.

დაახლოვებით ამ დროს მე გადავსახლდი ქუთაისიდან ტფილისში. ვმსახურობდი კორექტორად გაზ. «ივერიის» რედაქციაში, რომელიც მაშინ ალ. სარაჯიშვილის საკუთრებას შეადგენდა. თანაც ამ გაზეთში მოვათავსე ორიოდე კომპილიატიური ხასიათის ფელეტონი და რამდენიმე პატარა წერილი, საერთო სათაურით «ფიქრები... მხოლოდ ფიქრები», რომლებიც ძალიან აწუხებდენ ცენზორებს. რამდენიმე თვის შემდეგ გიორგიმ და არჩილმა წინადადება მომცეს—შენ ჩვენი ხარ, ჩვენთან ითანამშრომლე «ცნ. ფურცელში». მე სიამოვნებით დავთანხმდი და იმ დღიდან დავიწყე მათთან მუშაობა.

გარდა გაზეთის წარმოებისა ჩვენი მთავარი საზრუნავი იყო არა-ლეგალური მუშაობა: შემუშავება მთავარ დებულებათა ახალი პარტიისათვის, მოპოვება თანამგრძობთა, შექმნა ორგანიზაციებისა და შეგროვება თანხის თავისუფალი ქართული ორგანოს გამოსაცემად უცხოეთში. კარგად მახსოვს, თუ რა ცხარე კამათი იმართებოდა, როცა ვსაზღვრავდით

ჩვენს საფუძვლებს, ჩვენ გვიხდებოდა მოქმედება ორ ჯგუფს შუა: ერთის მხრით იდგნენ ჩვენი ძველი მოღვაწეები, რომლებიც, თუმცა მეტად ბუნდოვანად და გაუბედავად, აღიარებდნენ ეროვნული საკითხის გადაჭრის აუცილებლობას, მაგრამ სრულებით უარყოფდნენ ცვლილებებს სოციალურ სფეროში; მეორეს მხრით საქართველოს ცხოვრებაში უკვე დიდს როლს თამაშობდნენ ს. დემოკრატები, რომლებიც იმ დროს ანგარიშს არ უწევდნენ ეროვნებას, ეროვნულ არსებობის საჭიროებას. რაკი ჩვენი მსოფლმხედველობა ჯერ კიდევ ჩამოყალიბებული არ იყო, ჩვენს თავდაპირველ მუშაობას ემხრობოდა ბევრი ისეთი პირი, რომლებიც შემდეგ ჩამოგვშორდნენ—სხვა პარტიას მიემხრნენ ან პარტიას გარეშე დარჩნენ. ბევრს ხიბლავდა ჩვენი ეროვნული ლოზუნგები და თანაგრძნობას გვიცხადებდნენ ამისთვის.

რამდენიმე საორგანიზაციო კრების შემდეგ, რომლებიც იმდროინდელ პირობების მიხედვით საკმაოდ მრავალრიცხოვანი იყო ყოველთვის, ერთხელ დაისვა საბოლოო გადასაჭრელად საკითხი: უნდა დაედგას ახალ პარტიას საფუძვლად ეროვნული პრინციპი და სოციალიზმიც ორივე, თუ საკმაოდ მარტო დემოკრატიული ეროვნული დროშის ხელში აღება, და დიდის უმრავლესობით წინამდებ ორისა თუ სამისა დადგენილი იქნა, რომ პარტია უნდა იქნეს სოციალისტური და ეროვნული. თვით პარტიის მთავარ ინიციატორებისთვის ეს საკითხი არც ყოფილა როდისმე სხვანაირად წარმოდგენილი. თავიდანვე მათი მისწრაფება ქართველი ხალხის განთავისუფლებისაკენ იყო მიმართული და ეს განთავისუფლება იქნებოდა ცალმხრივი და არა სრული, თუ არ იქნებოდა ერთსა და იმავე დროს როგორც ნაციონალური, ისე სოციალური. ქართველი ერის ყოველმხრივი განვითარებისათვის, მისი შემოქმედების გაშლისათვის, მისი ქონებრივი და კულტურული წარმატებისათვის აუცილებლად საჭიროა, რომ ქართველი ხალხი თავის თავს ეკუთვნოდეს, იყოს თავის ბატონპატრონი, იყოს თავისუფალი. ეს გარდაუვალია, უამისოდ ამაოა სხვა ყოველივე მუშაობა ხალხის საკეთილდღეოდ. მაგრამ ამასთანავე ერთად ისიც ნათელი იყო ჩვენთვის, რომ ეროვნულ თავისუფლებას უნდა ამკვიდრებდეს ისეთი სოციალური წყობილება, რომელიც ხალხს უკეთესად უზრუნველყოფს ქონებრივად, ვიდრე დღეს არის. ჩვენ სოციალიზმსაც ეროვნულ თვალსაზრისით ვაფასებთ—იგი მიგვაჩნდა უძლიერეს იარაღად ქართველი ხალხის, ქართველი ერის გასამაგრებლად და განსავითარებლად.

არ შემიძლია, აქ ძალაუფლებურად არ მოვიგონო ჩვენი აღმწდელის ი. გოგებაშვილის სიტყვები, რომელიც სთქვა მიწების მშრომელ გლეხობისთვის გადაცემის შესახებ: აი, ეს მისცემს ქართველ გლეხობას საშუალებას, დაიცვას საქართველოს მიწაწყალი უცხოელ ხარჩებისაგანაჲ. ეს რასაკვირველია ძალზე განმარტივებული შეფასებაა სოციალისტური მოძღვრების. მაგრამ არსებითად სოციალიზმს ყოველთვის პრაქტიკულად უნდა მივუდგეთ, რომ იგი ერის ამალღების და გაძლიერების იარაღია. ჩვენთვისაც ასე იდგა სწორედ საკითხი...

ჩვენი წინასწარი მუშაობა გაგრძელდა დაახლოვებით ერთს წელიწადს და პრაქტიკული საქმიანობის ერთი აქტთაგანი იყო უურნალ «საქართველოს» გამოსცემა პარიზში, სადაც გავგზავნეთ არ. ჯორჯაძე და გ. დეკანოზიშვილი. პირველი ნუმერი გამოვიდა 1903 წ. მაისის პირველს...

ამ ამბების გახსენება ძალიან საჭიროა, ჩემის ფიქრით. დღეს, როცა მსოფლიო ომმა და მით გამოწვეულმა მოვლენებმა მეტად შეარყიეს ცხოვრების საფუძვლები, დღეს, როცა ბოლშევიკების ექსპერიმენტებმა ძირიან ფესვიანად გადააბრუნეს ადამიანის არსებობის პირობები და დადგა დრო ყველაფრის ხელახლად გადასინჯვის. და შეფასების, ადვილად მოსალოდნელია დაისვას კითხვა: რამდენად მტკიცეა, რასაც დღემდის ვემყარებოდით, რამდენად საფუძვლიანია ის დებულება, რომელზედაც ავაგეთ ჩვენი პარტიული მოღვაწეობა? და როცა ასეთი კითხვა დადგება, არ შეგვიძლია სრულის დამშვიდებით და შეუწყველის რწმენით არ აღვიაროთ, რომ ჩვენ სავსებით მართალნი ვიყავით და განვლილმა წლებმა და უკანასკნელი დროის ამბებმა კიდევ უფრო გაამაგრეს და ცხადპყვეს ჩვენი ეროვნული და სოციალისტური მისწრაფებათა ჭეშმარიტება და მათი განხორციელების გარდაუვალობა.

არასოდეს არ მდგარა კაცობრიობის წინაშე ისეთი სიმწვავეით და სიმძლავრით, როგორც დღეს, ერთა განთავისუფლების საკითხი და თანამედროვე ეკონომიურ-სოციალური წყობილების გარდაქმნის აუცილებლობა. ბრძოლა ადამიანის პიროვნებისათვის, მისი ღირსებისა და თავისუფლებისათვის, ადამიანთა თანასწორობისათვის, ბრძოლა დემოკრატიული წყობილების დასამყარებლად, რომელიც შორი დროიდან მომდინარეობს, ხალხს განსაკუთრებით გაფართოვდა საფრანგეთის დიდი რევოლუციის შემდეგ, — თანდათან მივიდა სო-

ციალისტურ მოძღვრებამდე. სოციალიზმი არის ლოლიკური განვითარება დემოკრატიისა, ამბობს ყორესი. მაკდონალდის სიტყვით, სოციალიზმი ბუნებრივი შემკვიდრეა ლიბერალიზმის და დემოკრატიზმის. საფრანგეთის სოციალისტების კონგრესმა ლილში გამოსთქვა, რომ დემოკრატია თავის საუკეთესო გამოხატულებას კპობებს სოციალიზმშიო. მართლაც თუ განვითარების მიზანია, რაც შეიძლება მეტი ქონებრივი და საზოგადოთ ფიზიკური უზრუნველყოფა ყველასათვის, მეტი თავისუფლება, მეტი შემოქმედება,—შეუძლებელია იგი (განვითარება) შეჩერებულყო დემოკრატიზმზე, დაკმაყოფილებულიყო მარტო თვითმოქმედებით და თვითმართველობით, დამოუკიდებლობით პოლიტიკურ ცხოვრებაში. პიროვნების უღრესი ღირებულება, თავისუფლება, თანასწორობა! მაგრამ არსებობს პიროვნების ღირსება ნამდვილად და თავისუფალია ადამიანი, როცა ის ქონებრივად უზრუნველყოფილი არაა? როცა სახსარი მისი არსებობისა სხვის ხელთაა, როცა მთელი თავისი ძალა, გონება, სიცოცხლე უნდა მოანდომოს ლუკმა პურის შოვნას?

ამას თავისთავად მოჰყვა ძიება ახალი ზომებისა. დემოკრატიზმი შეიქრა ეკონომურ სფეროში და გამოარკვია, თუ რა მეთოდი და რა გზა იყო საჭირო, რომ ადამიანი არ ემონებოდეს ეკონომიკას, და თავისუფლებას და თანასწორობას მიეცეს მტკიცე საფუძველი. ეს შესაძლებელია სოციალიზმის დროს. დღევანდელი საზოგადოების დამახასიათებელია უთანასწორობა შრომაში, უთანასწორობა შრომის ნაყოფის განაწილებაში და ანარქია წარმოების, რომლის მატერიალური შემოქმედება უდიდესადაა განვითარებული. დღეს მთელი სიმდიდრე დაგროვილია მცირე ჯგუფის ხელში; უმრავლესობა, მძიმე შრომით დატვირთული, მოკლებულია არსებობის სახსრის მინიმუმს; თითქმის ნახევარი მუშებისა თავის ძალას ხარჯავს ისეთი საგნების გაკეთებაზე, რომლებიც არ წარმოადგენენ აუცილებელ საჭიროებას; წარმოების მოუწყობლობა იწვევს კრიზისებს და უმუშევართა რიცხვი დღით დღე მრავლდება. რასაკვირველია, ამ პირობებში პოლიტიკური დემოკრატიზმი ჯერ კიდევ არ ჰქმნის პიროვნების განთავისუფლებას. ქონებრივად დამონებული და დამოკიდებული ადამიანი სანახევროდ ვერ ახორციელებს თავის უფლებებს და მრეწველობის ანარქიული ვითარება უკარგავს საზოგადოებას იმ სიმტკიცეს, რომელიც საჭიროა სრული განვითარებისათვის და დღევანდელი მატერიალური ქონების სრული გამო-

ყენებისათვის. სოციალიზმის ისტორიული დანიშნულებაა, ისე მოაწყოს ეკონომიკის, მეურნეობის ორგანიზაცია, რომ გამოუყენებელი არ დარჩეს არც ერთი ნამცეცი ცოდნის და ტექნიკის, რომელიც შექმნა კაპიტალისტურმა წარმოებამ, და ამავე დროს გამოიყვანოს კაცობრიობის უმრავლესობა იმ მატერიალური ჩაგვრისაგან, რომელიც თვისებაა კაპიტალიზმის. სოციალიზმი მოასწავებს ადამიანის განთავისუფლებას ეკონომიკის ძალებისაგან, მისი მიზანია დაუბრუნოს ადამიანს ადამიანობა, რომ მის არსებაში ნაცვლად დღევანდელ ქონებრივ მისწრაფებათა გაბატონდეს მაღალი სულიერი მისწრაფებანი და ვრცლად გაშალოს ფრთები მისმა შემოქმედებამ, რომელსაც არ ექნება კავშირი მხოლოდ მის პირდაპირ პრაქტიკულ საჭიროებასთან, არამედ უფრო და უფრო გადაიჭრება მხატვრობის, პოეზიის, ფილოსოფიის, წმინდა მეცნიერების სფეროში. სოციალიზმის დროს ყოველი ადამიანი შესძლებს იყოს ნამდვილი მოქალაქე, ნამდვილი წევრი საზოგადოების, ნამდვილი შვილი თავის ერის.

ამ რიგად სოციალიზმი განუკვეთელად გადაბმულია კაცობრიობის საერთო განვითარებასთან და იგი ემყარება იმ პრინციპებს, რომლებიც შეადგენენ დედა საფუძვლებს დღევანდელ საზოგადოებისთვის—ადამიანის პიროვნების უაღრესობის და მისი განთავისუფლების აუცილებლობას. სოციალიზმი წარმოშობილია იმ განვითარების, რომელიც განვლო კაცობრიობამ, პირდაპირი შედეგია ამ განვითარების და უარყოფა მისი იქნებოდა უარყოფა ყველაფრის იმის, რაც უდავოა და შეადგენს არსებითს შინაარსს აწინდელი კულტურის, პოლიტიკის, მორალის. თუ უკუსაგდებია თავისუფლება, თანასწორობა, თვითმოქმედება, პიროვნების ღირსება, თვითმართველობა, დემოკრატიზმი, უნდა უკუ ვავდოთ სოციალიზმიც და უნდა დავუბრუნდეთ მონობას, ყმობას, თვითპყრობელობას. ხოლო თუ ეს ასე არაა, მაშინ სოციალიზმისთვის გზა გახსნილია, იგი სადღეისო მორიგი საკითხია.

რომ ახლანდელი ეკონომიურ-სოციალური წყობილება უნდა შეიცვალოს, ამის შეგნება დღეს მარტო მუშებში არაა. ამერიკელი მილიარდელი ფორდი ამბობს: «დღევანდელი წყობილება სრულებით არ ემსახურება საზოგადო ინტერესს, ვინაიდან ხელს უწყობს ყოველგვარ გაფლანგვას, იგი არ აძლევს მრავალ მუშას საშუალებას მიიღოს თავის შრომის სრული საფასური. სოციალური მდგომარეობა, რომელშიაც იძულებული ვართ ვიცხოვროთ, არეულ დარეულია, აღსავსეა

უსამართლობით, ურიცხვი ნაკლი აქვს და რამდენიმედ სულელურიცაა».

სოციალიზმის დიდი მტერი გერმანელი მწერალი მიხესი იძულებულია აღიაროს მწუხარებით, რომ «სოციალიზმს დღეს პრინციპიალური მოწინააღმდეგე ალარავინ ჰყავს». სოციალისტები მოწინავე ქვეყნებში ყველგან დიდს რაღს თამაშობენ, მათი რიცხვობრივი ზრდა და გავლენა როგორც შინაგან ისე საგარეო ცხოვრებაში ყოველ ეჭვს გარეშეა და რომ არა ბოლშევიზმი, რომელმაც დიდი გარყვნილება შეიტანა მუშათა წრეებში და დაასუსტა ერთის მხრით, და რეაქციას ზურგი გაუმაგრა მეორეს მხრით, ახლა გერმანიაში, ინგლისში, საფრანგეთში და სხვაგან მართველობა სოციალისტებს ექნებოდათ ხელში.

თუ ასე სდგას არსებითად ჩვენთვის სოციალიზმის საკითხი, ეს რასაკვირველია სრულებით იმას არ ნიშნავს, რომ სოციალისტური ცვლილების მოხდენას ერთგვარის გულუბრყვილობით ვუცქეროდეთ და ვიფიქროთ, რომ საკმარისია სოციალიზმის განსახორციელებლად სოციალისტური თენისების გაწეობა და კეთილი სურვილი. სოციალიზმი უმაღლესი კულტურაა და მისი არსებობისათვის საჭიროა სათანადო მაღალი ეკონომიური, პოლიტიკური, მორალური ვითარება და იგი არასოდეს მოეწყობა დეკრეტებით და პლაკატებით. მაგრამ ამის შესახებ სხვა დროს მოვილაპარაკოთ ვრცლად.

თანამედროვე დემოკრატიზმი წარმოშვა ადამიანის პიროვნების ღირებულების შეგნებამ და მისი განთავისუფლების საჭიროებამ. ამ უკანასკნელზეა დამყარებული ეროვნული იდეაც, ეროვნული დამოუკიდებლობა, თავისუფლება ერის, და ეს ეროვნული მისწრაფება უფრო მძლავრია, ვიდრე დემოკრატიული და სოციალისტური.

ზოგიერთები მე-19 საუკუნეს უწოდებენ ერთა განთავისუფლების სახელს. ეს სწორი არაა. მართალია, გასულ საუკუნეში მოხდა რამდენიმე ერის აღდგენა და განთავისუფლება, მაგრამ ეროვნული ბრძოლა წინადაც იყო, იყო ომები ეროვნულ არსებობისათვის. ეროვნული მისწრაფება ისევ ძველია, როგორც საზოგადოება. ეროვნული ბრძოლა არსებობს იმ დღიდან, რაც გაჩნდა ბრძოლა სახელმწიფოთა შორის და ერთი ერის დამონება მეორეს მიერ. ეს ბრძოლა მომავალშიაც იქნება, ვიდრე არ მოხდება სრული განთავისუფლება ყველა დღეს დამონებულ ერისა.

ბევრი დაწერილა ერის წარმოშობისათვის და ზოგი მის არსებობას უკავშირებდა კაპიტალისტურ წარმოებას და ამტკიცებდა, რომ ეროვნება არის ბურჟუაზიული მოვლენა, რომ პროლეტარიატისთვის არ არსებობს სამშობლო და ერი, და ერთიც და მეორეც სრული შეუსაბამობა იქნება სოციალისტური წესწყობილების დროს. უპირისპირებდნენ აგრეთვე ერთმანეთს ერსა და კლასს, უპირატესობას აძლევდნენ უკანასკნელს, იგი მიაჩნდათ განვითარების ერთადერთ ფაქტორად, კაცობრიობას წარმოგვიდგენდნენ კლასებად დანაწილებულს და ეროვნული განსაზღვრა მიაჩნდათ ფიქციად.

ამნაირი შეხედულების სრული უსაფუძვლობა დღეს უკვე გამოაშკარავებულია და რუსის ბოლშევიკების გარდა ამას აღარავინ იზიარებს. ერები, ეროვნული კოლექტივები არსებობდნენ, როცა კაპიტალიზმის სახსენებელიც არსად იყო. ერი იგივე საზოგადოებაა. ადამიანები რომ შეკავშირდნენ, შეადგინეს საზოგადოება, რომელმაც თანდათან მიიღო სახელმწიფოს სახე, ეს იყო ეროვნული საზოგადოება თავის განსხვავებულის ელფერით, ზნეჩვეულებით, ენით, კულტურით, წყობილებით. ამ საზოგადოებაში იყო სოციალური დანაწილება, მაგრამ ეს არ სპობდა მის მთლიანობას. თავის კულტურას ეს საზოგადოება ჰქმნიდა საერთო ძალებით, ყველას მონაწილეობით. მთლიანობა იყო აუცილებელი პირობა მისი დაწინაურების, შემომქმედი იყო მთელი კოლექტივი და არა ცალკე წევრები თუ კლასები. კაცობრიობა არასოდეს არ წარმოადგენდა უფორმო მასას და ერთსახიან საზოგადოებას. იგი შესდგებოდა სხვა და სხვა საზოგადოებისაგან, რომლებიც ჰქმნიდნენ ცალცალკე კულტურას. განვითარებამ ერთი ერის კულტურა მეორეს დაუახლოვა, მაგრამ არ მომხდარა ეროვნულ კულტურათა ერთმანეთში გათქვლეფა. დღეს ჩვენ ვცხოვრობთ მეტად განვითარებულ საერთაშორისო ურთიერთობის პირობებში, ხალხი სრულიად არ გაქრალა ერთა კულტურის თავისებურება. პირიქით ეროვნული შემოქმედება დღეს უფრო ძლიერია და უფრო რიგიანალურიც.

ადამიანი საზოგადოებრივი ცხოველია, მაგრამ ეს საზოგადოება არის მისთვის ყოვლის უწინარესი ერი, ეროვნული საზოგადოება. ადამიანი არის შემომქმედი კოლექტივში და ეს კოლექტივია მისთვის ერი. ერში ჰპოვებს ადამიანი თავის განსაზიერებას, ერი აკმაყოფილებს მის საზოგადოებრივ ინსტიქტებს, ერი ასაზრდოებს მის კულტურულ მისწრაფებას, ანაყოფიერებს მის ენერგიას, აწვდის ცხოვრების წესებს, საქიროს

ხმებს და ჰანგებს, ფორმებს და ფერებს, რომლებსაც იგი ყველანაე უფრო ითვისებს, რომლებიც ყველანაე უკეთ გამოაცხადებენ მის ბუნებას. შეიძლება ითქვას, რომ უდიდესი სინამდვილეა არც მთელი კაცობრიობა, არც ცალკე ინდივიდი, არამედ ერი, ეროვნული საზოგადოება. ცალკე პიროვნება სინამდვილეა იმდენად, რამდენად წარმოადგენს ნაკვეთს ერისას, რამდენად მასში მოსჩანს და გამოსჭვივის ეს თუ ის ერი. კაცობრიობა სინამდვილეა იმდენად, რამდენად გულისხმობს თავისებურ ეროვნულ ერთეულების კავშირს.

არის ერი, ერი პირველია და როდესაც ვლაპარაკობთ ადამიანის თუ მთელი კაცობრიობის განვითარებაზე, უნდა თვალწინ დავისახოთ ერი და ეროვნული განვითარება. ყველაფერი უნდა გავზომოთ და შევაფასოთ ეროვნული კოლექტივის თვალსაზრისით. კარგია, რაც ამაღლებს და განავითარებს ეროვნებას. ცუდია, რაც შებოროტავს და დაახლოებს ეროვნებას. სადაც მკვდარია ეროვნება, იქ მკვდარია შემოქმედება, მკვდარია ადამიანი. ადამიანის ძალთა სრული გაშლა, ყოველი შესაძლებლობის განხორციელება მოსახერხებელია მხოლოდ თავისუფალ ეროვნულ წრეში. ამიტომაც ძვირფასი ეროვნული თავისუფლება. ამიტომვე ვიბრძვით დემოკრატიულ და სოციალისტურ იდეებისთვის. დემოკრატიზმი და სოციალიზმი გვინდა იმისთვის, რომ ემსახურონ ეროვნულ კოლექტივის განვითარებას და მით საშუალება მისცენ ადამიანს უფრო ამაღლდეს გონებრივად და ზნეობრივად და მეტი შემოქმედებითი ნაყოფიერობა გამოიჩინოს როგორც მატერიალურ ისე სულიერ სფეროში.

ასე შედუღებულია დღეს ჩვენთვის ეროვნული თავისუფლება და სოციალური თავისუფლება. ერთიც და მეორეც საჭიროა ეროვნების გასანმტკიცებლად, გასაშლელად. ეროვნება კი, ერი, ეროვნული წრე აუცილებელი პირობაა ადამიანის პიროვნების უმაღლეს წარმატებისთვის.

ასე დგას საკითხი დღეს. მართალია, ოცი-ოცდახუთი წლის წინად ჩვენი ეროვნული მისწრაფება მეტად მოკრძალებულ ავტონომიის მოთხოვნაში გამოიხატა; კარგად გვესმოდა, რომ ერის არსებობისათვის მხოლოდ ერთადერთი სახეა—სრული თავისუფლება, მაგრამ ანგარიშს ვუწევდით ჩვენი ხალხის მაშინდელს შეგნებას და საგარეო პირობებს და დროებით ფრთა შევაკვეცეთ ჩვენს მისწრაფებას. ისეთმა გულწრფელმა მამულიშვილმა და გონიერმა ადამიანმა, როგორიც იყო ი. ჭავჭავაძე, ესეც კი გაიკვირა და სთქვა: «ეგ გულში უნდა გვქონო-

და დამარხული და გარეთ კი არ უნდა გამოგვემკლავნებიაო... .

დრონი იცვალენ! განვლილი ოცდახუთი წელიწადი—ეს გმირული ხანაა ქართველი ხალხის თავგამოდებული ბრძოლის, ბრძოლის ადამიანური ღირსებისთვის, პოლიტიკურ და ეროვნულ უფლებებისთვის. ამ ბრძოლაში იგი გაიზარდა, გაიწვრთნა, მომწიფდა. დღეს მისი არსებობა წარმოუდგენელია გარეშე სრული ეროვნული თავისუფლებისა, გარეშე საქართველოს დამოუკიდებლობისა.

და თავისუფალი საქართველო უნდა აღდგენილ იქნეს!—აი ჩვენი უპირველესი საქმე დღეს, ამისკენ უნდა იქნეს მიმართული ყოველი ცოცხალი ძალა, ეს უნდა იყოს საგანი ყველა ქართველი პარტიის ფიქრის და საქმის.

ხ. ფიშცხალავა.

ჩვენი საკითხი და

საერთაშორისო პირობები.

სრულებით გადაჭარბებული არ იქნება, თუ ვიტყვით: იშვიათად ყოფილა სხვა რომელიმე ერის საკითხი ისე პოპულარული ევროპასა და ამერიკაში, როგორც არის საქართველოს დამოუკიდებლობის საქმე, ქართველი ერის სუვერენობის აღდგენა. ყველამ—უკიდურეს მემარჯვენეებიდან დაწყებული უკიდურეს მემარცხენეებამდე (გარდა კომუნისტებისა და მოსკოვის ოქროთი მოსყიდულებისა)—ყველამ კარგად იცის, საქართველო უსამართლოდ, ვერაგულად, ძალით დაიპყრეს რუსის ბოლშევიკებმა და ქართველ ხალხს სრული უფლება და სიმართლე აქვს დაიბრუნოს დამოუკიდებლობა; იციან, რომ საქართველო ძველი ისტორიული და კულტურული ქვეყანაა, რომ ქართველობა ნიჭიერი და ღირსეული ერია, ყოველთვის თავდადებული იყო თავის თვითარსებობისათვის და დღესაც გმირულად იბრძვის და გაუტეხელია, მიუხედავად იმ საშინელი მდგომარეობისა, რომელშიაც იმყოფება. მოწინავე პრესა სარგებლობს ყოველ შესაფერ შემთხვევას, რომ დაგმოს რუსეთის ძალმომრეობა და გამოექომაგოს დაჩაგრულ ქართველ ხალხს. კრებებზე და მიტინგებზე ხშირად გაიგონებთ ჩვენი ქვეყნის სახელს და მისი ბედი ერთი საუკეთესო საბუთთაგანია კომუნისტების წყობილებისა და პოლიტიკის საწინააღმდეგოთ. როცა პარლამენტებში კომუნისტები ქებას შეასხამენ რუსების სახელმწიფოებრივობას ან გამოესარჩლებიან «იმპერიალისტურ ბურჟუაზიის მიერ დამონებულ

ერებს», ყოველმხრიდან მიიძახებენ: «საქართველო?.. საქართველო?..» ჩვენ გვყანან ყველა პარტიასა და წრეებში გულითადი მეგობრები და მათ შეუძლიათ გაიმეორონ კ. კაუცკის სიტყვები, რომელიც სთქვა, ნი წლის იუბილე რომ მიუღლოცეს ამ ორი წლის წინად: ვისაც ჩემი პატივისცემა აქვს და უნდა რითიმე გამახაროს, ვთხოვ იმუშაოს საქართველოს განთავისუფლებისათვის.

რასაკვირველია, ჩვენ ძლიერ უნდა ვაფასებდეთ ასეთ თანაგრძნობას და მოპყრობას, რომელიც ძვირფასია და სათანადო ვითარებაში ნაყოფსაც მოგვცემს, გამოგვადგება, დაგვეხმარება. ხოლო ამის მეტს არაფერს უნდა მოველოდეთ და ამ მხრივ რაიმე სხვა იმედი და ცრუ ოცნება დიდი ზარალის გარდა არ რას მოგვიტანდა. ყოვლის უწინარეს, თანამედროვე კაცობრიობა, არც მოწინავე მისი ნაწილი, არაა მისული იმ ზნეობრივ-საზოგადოებრივ სიმაღლემდე, რომ სხვისთვის და ჩაგრულისთვის თავი გამოიდვას და მოინდომოს აშკარა უსამართლობის, თუნდაც მეტად აღმაშფოთებელი მოვლენის მოსპობა ყოველს პირობასა და გარემოებაში. ჯერ კიდევ არ არიან ერები ისე შეკავშირებულნი და დაახლოვებულნი, რომ ერთმანეთის გაჭირვებაში აუცილებლად ჩაერივნენ და მოინდომონ მისი გამოსწორება, თუნდაც თვითონ პირადად ამისგან არავითარ სარგებლობას არ გამოელოდნენ. ამის მაგალითი ბევრი გვაქვს როგორც წარსულის ისე აწმყოსი და ძლიერაც რომ ვიწუწუნოთ და ცხარე საყვედურები ვსთქვათ. საქმეს ვერ ვუშვებით. თანამედროვე სახელმწიფოს პოლიტიკა და მოქმედება არსებითად ემყარება საკუთარი ინტერესის მოთხოვნილებას და თუ საუკეთესო მოწინავე ელემენტები კარგად ჰგრძნობენ, რომ კაცობრიობა წარმოადგენს მთლიან ერთეულს, რომლის ერთი ნაწილის, თუმცა მცირედის საქმე ყველას ეხება, დიდი უმრავლესობისათვის, ფართო მასებისათვის ასეთი შეგნება ჯერ მიუწვდომელია და გაუგებარი.

გარდა ამ საზოგადო მოსახრებისა ორს გარემოებას უნდა მივაქციოთ განსაკუთრებული ყურადღება. პირველი: მთელი ევროპა და მასთან სხვებიც, რომელთაც რაიმე მონაწილეობა მიიღეს მსოფლიო ომში, ისე დაქანცული და დასუსტებულნი არიან დღეს, რომ ვაგონებაც კი უზარებათ რაიმე საერთაშორისო გართულების დე სისხლის ღვრის. ყველა დატვირთულია შინაურის საქმეებით—ეკონომიურ, ფინანსიურ, პოლიტიკურ, მეურნეობის, მრეწველობის, სოციალურის კრიზისებით, მთელს თავის ძალღონეს ამ—ომისგან გამოწვე-

ულ თუ გართულებულ—ჭრილობების გამოვლებას ანდომებენ. ცდილობენ ყოველის დონით მეზობლებთან უთანხმოება მორიგებით მოაწესრიგონ. გამარჯვებულნიც და დამარცხებულნიც უთმობენ ერთმანეთს და სადავო საქმეების გადასაწყვეტად არბიტრაჟს ნიშნავენ. მართველ წრეების მიდრეკილებას ხელს უწყობს საზოგადო პაციფიკური და დემოკრატიული მოძრაობა. წელს ზაფხულში და შემოდგომაზე, სამი დიდი საერთაშორისო სამშვიდობო კონგრესი გაიმართა და საყოველთაო მორიგების და შეკავშირების იდეას აუწყრელის აღფრთოვანებით ეგებებოდნენ დამსწრენი. ერთი ფრანგული რადიკალური გაზეთი სწერდა ამ დღეებში: ძნელია გადმოცემა იმ ენტუზიაზმისა, რომელიც გამოიწვია საფრანგეთის დელეგაციის გამოსვლამ ვენაში პან-ევროპის კონგრესზე. გაზეთი აღნიშნავს იმ გარემოებას, რომ კონგრესის წევრებს ბანკეტი გაუმართეს იმ შენბრუნის სასახლეში, საიდანაც ამ თორმეტი წლის წინად გაისმა საშინელი ხმა მსოფლიო ომისა. ისახება ახალი ურთიერთობა მშვიდობიანი თანამშრომლობის, იჭედება ახალი ევროპა და ისეთი მოსისხლე მტრები ერთმანეთის წარსულში, როგორც საფრანგეთი და გერმანია, ერთმანეთს ხელს უწოდებენ მტკიცე ზავისათვის. უეჭველია, ომი სამუდამოთ გამოირიცხული არაა, ჯერ კიდევ მძლავრია ძველი ტრადიცია, რეაქციონური ძალები ენერგიულად მუშაობენ და მოსალოდნელია ზარბაზნები კვლავ ახმაურდნენ. ხოლო საზავო მისწრაფება ევროპაში დღითი დრე ფართოვდება და მისი საბოლოო გამარჯვება ექვს გარეშეა. ევროპა კარგად ჰგორძობს, რომ ერთი კიდევ დიდი ომი, და ევროპის კულტურისაგან არა დარჩება რა. აი, როცა ასეთი განწყობილებაა, ცხადია, რაც უნდა გული შესტკივოდეს ევროპაში საქართველოსთვის, მის გასანთავისუფლებლად რეალურ დახმარებას და მით რაიმე გართულების გამოწვევას დღეს ადვილად ვერავინ გაბედავს.

მეორე გარემოება ისაა, რომ საქართველო პატარა პოლიტიკური ერთეულია და მისი წონა საერთაშორისო ურთიერთობაში მცირეა. ჩვენ აქ გგულისხმობთ ჩეულებრივ მდგომარეობას. სულ სხვაა შესაძლებელე გართულებულ პირობებში, რაზედაც ქვემოთ გვექნება ლაპარაკი. ჩვენსაზე უფრო დიდი ქვეყანაა პოლონეთი, ბევრი თანამგრძობი და დამხმარე ყავდა, მაგრამ საუკუნე ნახევრის განმავლობაში დანაწილებული, დამანებული იყო და მის აღსადგენად გარეშეს თავი არავის გამოუდგია. ჩვენც ასოცი წელიწადი რუსის იმპერატორების

კლანჭებში ვიყავით მომწყვდეულნი და ამის გამო მათ არავინ დატაკებია. ასევე უნდა შევხედოთ ჩვენს ეკონომიურ ღირებულებას. მართალია, საქართველოში კერძოთ და საერთოდ კავკასიაში დიდძალი ბუნებრივი სიმდიდრეა, მაგრამ ეს არ უნდა გადავაჯარბოთ. ნუ ვიფიქრებთ, რომ ჩვენში თვალმარგალიტები ყრია მინდვრებში და მათ დასაფლობლად ვინმე იარაღით დაეტაკება მოწინააღმდეგეს. არიან ისეთი გულუბრყვილნი, რომელნიც ამბობენ: დაინტერესეთ ევროპიელი კაპიტალისტები საქართველოს სიმდიდრით და ჩვენს საკითხს მაშინვე ეშვებოდაო. უმწიფარი აზრია. დღეს საქართველოს ქონების ექსპლოატაციას თუ აიღებენ კაპიტალისტები, მხოლოდ თავისთვის მეტად სასარგებლო და ქართველ ხალხისთვის ძალზე საზარალო პირობებში. ასეთი დაინტერესება, ცხადია, მიუღებელია ჩვენთვის. მაგრამ კიდევ რომ მისაღებელი იყოს, ევროპაში და არც სხვაგან არაა დღეს ისეთი ჯგუფი კაპიტალისტებისა, რომელთაც შეეძლოთ თავს იდვან საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა, ამისთვის ვისმე იარაღი ააღებინონ ხელში ან სხვა რეალური ძალა გამოიჩინონ. თავის მოტყვილება აქაც არ მოგვიტანს სარგებლობას და ჩვენთვის გაცილებით უმჯობესია, სინამდვილეს პირდაპირ შევხედოთ და გულახდილად ვსთქვათ: საქართველო და მისი განთავისუფლების საკითხი ყურადღებას იქცევს, ბევრი თანაუგრძნობს ქართველ ხალხს, გვეხმარება იდეურად, მორალურად, მაგრამ ათასნაირ რთულ და მძიმე საკითხით დატვირთულ დღევანდელ ევროპისთვის საქართველოს საკითხი პატარა პოლიტიკური საქმეა.

თუ ასეაო, გვეტყვიან ალბად: არსად რეალური მოკავშირე და დამხმარე არ გვყავლია და ცალიერის გულშემატკივრობით აბა ვინ რას გავვიკეთებსო. არა. ჩვენ განმარტობულნი არა ვართ და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის საქმეში მოკავშირენი გვყავს. პირველი მოკავშირე თვითონ რუსეთია, სადაც ბოლშევიკები ყირამალა სიარულს დიდხანს ვერ შესძლებენ და უთუოდ დაიმსხვრევიან. ისტორიას არ ახსოვს მარტო ძალმომრეობასა და ტერორზე აგებულ წყობილების სიმტკიცე. ყოველგვარი თავისუფლების და თვითმომქმედების მოსპობა, ადამიანის პიროვნების გათელვა და გათახსირება, აზრის და სინდისის ჩახჩობა აუცილებლად მიიყვანს დღევანდელ ბოლშევიკურ რუსეთს დამხობამდე, ვინაიდგან ის ქვეყანა, სადაც არ არსებობს არავითარი მსჯელობა და შემოქმედება, შეუჩერებლად განწირულია კატასტროფისა-

თვის. მიუხედავად არსებული საშინელი სახელმწიფოებრივი პირობებისა, რუსეთის ცხოვრება მაინც, ნელა და მძიმედ, მიდის წინ, მიდის სულ სხვა გზით, ვიდრე ეს დასახულია ბოლშევიკების მიერ. წინააღმდეგობა ცხოვრებასა და პოლიტიკურ ფორმებს შორის ფართოდება, ღრმავდება. მრავლდება კრიზისები, რომელთა დაძლევა შეუძლებელი ხდება თუნდაც ისეთ პრიმიტიულ სახელმწიფოში, როგორცაა რუსეთი. საბჭოთა სამეფოში დღეს არ არსებობს არც ერთი დარგი არც მართველობისა, არც მეურნეობისა, არც კულტურისა, სადაც საქმე სერიოზულად იყოს დაყენებული და საქმე საქმეს ჰგავდეს. მთელი კომუნისტური აპარატის უვარგისობა და დაშლა ექვს გარეშეა, ამას კარგად ხედავენ თვითონ კომუნისტებიც, მაგრამ ყველას არ შესწევს სინდისი და გამბედაობა სინამდვილე აღიაროს. თვით ის რღვევა პარტიის შიგნით, რომლის მოწამენი ახლა ვართ, ყველაზე მჭერმეტყველურად ღაღადებს, საითკენ მიდის ბოლშევიკური რუსეთი და რაა მისი ახლობელი მომავალი. ჩვენ ოპტიმისტურად არ ვუყურებთ დღევანდელ ამბებს: ალბად ჯერჯერობით ძალა ისევ სტალინს და მის ძმაბიჭებს დარჩებათ. მაგრამ დაწყებული შლა ამით არ გათავდება და ხვალ და ზეგ სულ სხვა, უფრო მწვავე და კატასტროფიულ მოვლენებთან გვექნება საქმე.

ჩვენი განთავისუფლების დღეს აახლოვებს რუსეთი იმითაც, რომ მისი და ევროპა-ამერიკის შეურიგებლობა უფრო და უფრო აშკარავდება. რუსეთს ასულდგმულებს სულ სხვა მისწრაფება, ვიდრე ევროპას. უკანასკნელი, როგორც ეს ზევით გვექნა ალნიშნული, მთელი თავის ძალღონით იმასაა მონდომებული, რომ ყოველი სადავო საკითხი მშვიდობიანად მოაგვაროს, თავიდან აიცილინოს გართულება და ომიანობა. ევროპას სწყურია დღეს დამშვიდება, ზავი, როგორც არასოდეს. რუსეთის აზრი და საქმე კი სულ იმისკენაა მიმართული, რომ სადმე ცეცხლი გააჩინოს, სისხლის ღვრა გამოიწვიოს, უთანხმოებანი გაამწვაოს, სახელმწიფოები ერთმანეთს გადაკიდოს. რუსეთის ოცნებაა კვლავ საშინელი ამბები დატრიალდეს ევროპაში, რომ ევროპაც ისე დაინგრეს, როგორც რუსეთია დანგრეული და მაშინ დამყარდება დედამიწაზე კომუნისტური სამოთხეო. რუსეთის საელჩოები, საკონსულოები, სავაჭრო აგენტები თავის მუშაობის ცხრა მეათედს ანდომებენ ევროპაში რაიმე გართულების გამოწვევას. მილიონებს ხარჯავენ, არ ერიდებიან აშკარა ქრთამს, ლალატს, მოსყიდვას, სიცრუეს, სიყალბეს. რუსის მუშები შიშვლები ყრიან და ამავე

დროს მოსკოვი უხვ დახმარებას უზღავნის ინგლისის მუშებს და ურჩევს რევოლუცია დაიწყეთო. მეორეს მხრით ნაფთიც და სხვა საწვავი მასალა შეუჩერებლად შეაქვს ინგლისში და მით საშუალებას აძლევს მწარმოებლებს, რომ მაგრად იდგნენ და არ დაუთმონ გაფიცულ მემადარობებს. ამ დღეებში ლიტვასთან ხელშეკრულება დასდვა მოსკოვმა და ვილნო ლიტვის ქალაქად იცნო. განა იმიტომ, რომ ლიტვა ებრალება და მის ეროვნულ უფლებებს სცნობს? პირველსავე შემთხვევას ისარგებლებს, რომ დაარღვიოს ლიტვასთან დადებული ხელშეკრულება და ვერაგულად დაიპყრას. მაგრამ უნდა დღეს ამ ხელშეკრულებით ვინმე გაამწაროს, სადმე შეტაკება გამოიწვიოს. ყველამ იცის, რა ფულებს ხარჯავს რუსეთი ჩინეთში. იმიტომ კი არა, რასაკვირველია, რომ ჩინელებს დაეხმაროს, თავისუფლება მოიპოვონ. რუსების მიზანია მხოლოდ ის, რომ ჩინეთის გამწვავებულ საქმეებში ევროპა-ამერიკა ჩაითრიოს, მით აქ ევროპაში გართულება შექნას, მდგომარეობა გააუარესოს. ასეთია ბოლშევიკური რუსეთის პოლიტიკა, რომელსაც იგი ვერ უღალატებს, ვერ შესცვლის, რადგან ეს მისი ბუნებაა, უამისოთ არსებობა არ შეუძლია და ამაზე ამყარებს თავის გამარჯვებას.

მშვიდობიანობის მოსურნე ევროპა ჯერ უთმენს რუსეთს. არ უნდა ჩაერიოს რუსეთის შინაურ საქმეებში, ცთილობს მასაც მოუთრეოდეს როგორმე, შემოიყვანოს საერთაშორისო ურთიერთობის რგოლში, ცთილობს ისარგებლოს რუსეთის ბაზარი—შეიტანოს თავისი ნაწარმოები და იქიდანაც გამოიტანოს ნედლი მასალა. ევროპა იმის თანახმაცაა, რომ დაეხმაროს მატერიალურად რუსეთს ეკონომიური აღორძინებისთვის, მაგრამ ერთის აუცილებელის პირობით, თუ ბოლშევიკები გონს მოვლენ, თავს გაანებებენ სხვა სახელმწიფოების საქმეებში ჩარევას, ხელს აიღებენ ევროპის არევა-დარევასა და დანგრევას. ეს კი რუსეთისაგან შეუძლებელია. ამის რწმენა თანდათან ეკარგებათ ევროპელებს. გერმანიამ, ინგლისმა, საფრანგეთმა და სხვებმა კარი გაუღეს ბოლშევიკებს, ეგონათ ევროპასთან თავისუფალი ურთიერთობა და დაახლოვება გავლენას მოახდენდა მათზე და ისინი შესცვლიდნენ თავის მეთოდს და ევოლუციის საშუალებით მისცემდნენ რუსეთს კულტურულ სახელმწიფოს სახეს. მაგრამ როგორც ეს ყოველთვის სჩვევიათ რუსებს, რაც უფრო მეტი ღმობიერება და მოთმინება გამოიჩინეს ევროპაში სახელმწიფო მოღვაწეებმა, მით უფრო გათავხედდნენ ბოლშევიკები და გააძლიერეს თავისი

აგრესიული მუშაობა. რასაკვირველია ეს დიდხანს ვერ გაგრძელდება. მსოფლიო ომში გამარჯვებულნი და დამარცხებულნი იმიტომ არ უწვდიან ერთმანეთს ხელს მოსარიგებლად, იმიტომ არ არიან ევროპის სახელმწიფოები მზად ყოველი დათმობისა და მსხვერპლისათვის საყოველთაო ზავის დასამყარებლად, რომ ეს ამდენის სიმწარით და ღვაწლით მოპოვებული მშვიდობიანობა ბოლშევიკებს დაანგრევიონ.

რომ ბოლშევიკები ევროპის საქმეებში ხელის ფათურით საყოველთაო აღშფოთებას იწვევენ, ეს ნათლად სჩანს იმ სიტყვიდან, რომელიც წარმოსთქვა ამ დღეებში (26. X-11) ინგლისის მუშათა პარტიის წლიურ კონფერენციასზე თავმჯდომარემ რობერტ ვილიამსმა (ამას წინად რუსეთი შემოიარა და კარგად გაეცნო იქაურობას): «ტომსკი გვიგზავნის ბრძანებას და ედიქტეწს და ფიქრობს, რომ ის და მისი ამხანაგები ხელს უწყობენ ინგლისის მუშათა კლასის გათვითცნობიერებას. ეს ტყვილია. 1918-20 წლებში ინგლისელი მუშები მოითხოვდნენ: შორს ხელები რუსეთისაგან. ჩვენ მაშინ პროტესტს ვაცხადებდით რუსეთის საქმეებში სამხედრო და ეკონომიური ჩარევის წინააღმდეგ. ახლა არ გვინდა არც პოლიტიკური, არც სხვაგვარი ჩარევა ინგლისის საქმეებში. მე ვაცხადებ: შორს ხელები ინგლისის მუშათა მოძრაობისაგან!»

ევროპა დღეს თუ ხვალ იძულებული შეიქნება მიმართოს ამა თუ იმ ზომას მოსკოვის ასალაგმავად. ეს აუცილებელია.

დღევანდელი რუსეთის პოლიტიკა ვერაგულია, როგორც არ ყოფილა არც ერთი წინანდელი დიპლომატიის პოლიტიკა. საქართველოსთან მეგობრობის ხელშეკრულება დასდვა და რამდენიმე თვის შემდეგ თავს დაესხა და აუტანელი მონობის ბორკილები დაადვა ქართველ ხალხს. ნაციათა ლიგა იზრდება, მის ჭერს ქვეშ კავშირდებიან მთელი დედამიწის ერები. მოსკოვს ეს არ მოსწონს, ცხადია. ათასნაირ სრიკს მიმართა—ხან მუქარას (!), ხან მუდარას, ხან შანტაჟს, რომ გერმანია ლიგაში არ შესულიყო. მაგრამ გერმანია არამც თუ ლიგაში შევიდა, თავის გუშინდელ მტერთან საფრანგეთთან საბოლოოთ მორიგებას აპირებს. მოსკოვის დიპლომატები არ სცხრებიან და რაკი მშვიდობიანობის ხელშეკრულება თითქოს მოდაში შემოვიდა, ეპატიყებიან დაყინებით თავის მეზობლებს: მოდით, ჩვენც მოვრიგდეთ, ერთმანეთს ხელს ნუ ვახლებთო. ავღანისტანის სანაპიროებიდან დაწყებული ბალტიის ზღვის ჩრდილოეთ კიდემდე ყველა მეზობელ სახელმწიფოს წინადადებას აძლევს სამუდამო ზავის დასადებად. მაგრამ

დროს მოსკოვი უხვ დახმარებას უგზავნის ინგლისის მუშებს და ურჩევს რევოლუცია დაიწყეთო. მეორეს მხრით ნაფთიც და სხვა საწვავი მასალა შეუჩერებლად შეაქვს ინგლისში და მით საშუალებას აძლევს მწარმოებლებს, რომ მაგრად იდგნენ და არ დაუთმონ გაფიცულ მემლარობებს. ამ დღეებში ლიტვასთან ხელშეკრულება დასდვა მოსკოვმა და ვილნო ლიტვის ქალაქად იცნო. განა იმიტომ, რომ ლიტვა ებრალებს და მის ეროვნულ უფლებებს სცნობს? პირველსავე შემთხვევას ისარგებლებს, რომ დაარღვიოს ლიტვასთან დადებული ხელშეკრულება და ვერაგულად დაიპყრას. მაგრამ უნდა დღეს ამ ხელშეკრულებით ვინმე გაამწაროს, სადმე შეტაკება გამოიწვიოს. ყველამ იცის, რა ფულებს ხარჯავს რუსეთი ჩინეთში. იმიტომ კი არა, რასაკვირველია, რომ ჩინელებს დაეხმაროს, თავისუფლება მოიპოვონ. რუსების მიზანია მხოლოდ ის, რომ ჩინეთის გამწვავებულ საქმეებში ევროპა-ამერიკა ჩაითრიოს, მით აქ ევროპაში გართულება შექნას, მდგომარეობა გააუარესოს. ასეთია ბოლშევიკური რუსეთის პოლიტიკა, რომელსაც იგი ვერ უღალატებს, ვერ შესცვლის, რადგან ეს მისი ბუნებაა, უამისოთ არსებობა არ შეუძლია და ამაზე ამყარებს თავის გამარჯვებას.

მშვიდობიანობის მოსურნე ევროპა ჯერ უთმენს რუსეთს. არ უნდა ჩაერიოს რუსეთის შინაურ საქმეებში, ცთილობს მასაც მოურიგდეს როგორმე, შემოიყვანოს საერთაშორისო ურთიერთობის რგოლში, ცთილობს ისარგებლოს რუსეთის ბაზარი—შეიტანოს თავისი ნაწარმოები და იქიდანაც გამოიტანოს ნედლი მასალა. ევროპა იმის თანახმაცაა, რომ დაეხმაროს მატერიალურად რუსეთს ეკონომიური აღორძინებისთვის, მაგრამ ერთის აუცილებელის პირობით, თუ ბოლშევიკები გონს მოვლენ, თავს გაანებებენ სხვა სახელმწიფოების საქმეებში ჩარევას, ხელს აიღებენ ევროპის არევ-დარევსა და დანგრევას. ეს კი რუსეთისაგან შეუძლებელია. ამის რწმენა თანდათან ეკარგებათ ევროპიელებს. გერმანიამ, ინგლისმა, საფრანგეთმა და სხვებმა კარი გაუღეს ბოლშევიკებს, ევროპა ევროპასთან თავისუფალი ურთიერთობა და დაახლოვება გავლენას მოახდენდა მათზე და ისინი შესცვლიდნენ თავის მეთოდს და ევოლუციის საშუალებით მისცემდნენ რუსეთს კულტურულ სახელმწიფოს სახეს. მაგრამ როგორც ეს ყოველთვის სჩვევიათ რუსებს, რაც უფრო მეტი ღმობიერება და მოთმინება გამოიჩინეს ევროპაში სახელმწიფო მოღვაწეებმა, მით უფრო გათავხედდნენ ბოლშევიკები და გააძლიერეს თავისი

აგრესიული მუშაობა. რასაკვირველია ეს დიდხანს ვერ გაგრძელდება. მსოფლიო ომში გამარჯვებულნი და დამარცხებულნი იმიტომ არ უწვდიან ერთმანეთს ხელს მოსარიგებლად, იმიტომ არ არიან ევროპის სახელმწიფოები მზად ყოველი დათმობისა და მსხვერპლისათვის საყოველთაო ზავის დასამყარებლად, რომ ეს ამდენის სიმწართ და ღვაწლით მოპოვებული მშვიდობიანობა ბოლშევიკებს დაანგრევიონ.

რომ ბოლშევიკები ევროპის საქმეებში ხელის ფათურით საყოველთაო აღმფოთებას იწვევენ, ეს ნათლად სჩანს იმ სიტყვიდან, რომელიც წარმოსთქვა ამ დღეებში (26. X-11) ინგლისის მუშათა პარტიის წლიურ კონფერენციაზე თავმჯდომარემ რობერტ ვილიამსმა (ამას წინად რუსეთი შემოიარა და კარგად გაეცნო იქაურობას): «ტომსკი გვიგზავნის ბრძანებას და ედიქტეწს და ფიქრობს, რომ ის და მისი ამხანაგები ხელს უწყობენ ინგლისის მუშათა კლასის გათვითცნობიერებას. ეს ტყვილია. 1918-20 წლებში ინგლისელი მუშები მოითხოვდნენ: შორს ხელები რუსეთისაგან. ჩვენ მაშინ პროტესტს ვაცხადებდით რუსეთის საქმეებში სამხედრო და ეკონომიური ჩარევის წინააღმდეგ. ახლა არ გვინდა არც პოლიტიკური, არც სხვაგვარი ჩარევა ინგლისის საქმეებში. მე ვაცხადებ: შორს ხელები ინგლისის მუშათა მოძრაობისაგან!»

ევროპა დღეს თუ ხვალ იძულებული შეიქნება მიმართოს ამა თუ იმ ზომას მოსკოვის ასალაგმავად. ეს აუცილებელია.

დღევანდელი რუსეთის პოლიტიკა ვერაგულია, როგორც არ ყოფილა არც ერთი წინანდელი დიპლომატიის პოლიტიკა. საქართველოსთან მეგობრობის ხელშეკრულება დასდვა და რამდენიმე თვის შემდეგ თავს დაესხა და აუტანელი მონობის ბორკილები დაადვა ქართველ ხალხს. ნაციათა ლიგა იზრდება, მის ჭერს ქვეშ კავშირდებიან მთელი დედამიწის ერები. მოსკოვს ეს არ მოსწონს, ცხადია. ათასნაირ ხრიკს მიმართა—ხან მუქარას (!), ხან მუდარას, ხან შანტაჟს, რომ გერმანია ლიგაში არ შესულიყო. მაგრამ გერმანია არამც თუ ლიგაში შევიდა, თავის გუშინდელ მტერთან საფრანგეთთან საბოლოოთ მორიგებას აპირებს. მოსკოვის დიპლომატები არ სცხრებიან და რაკი მშვიდობიანობის ხელშეკრულება თითქოს მოდაში შემოვიდა, ეპატიყებიან დაჟინებით თავის მეზობლებს: მოდით, ჩვენც მოვრიგდეთ, ერთმანეთს ხელს ნუ ვახლებთო. ავღანისტანის სანაპიროებიდან დაწყებული ბალტიის ზღვის ჩრდილოეთ კიდემდე ყველა მეზობელ სახელმწიფოს წინადადებას აძლევს სამუდამო ზავის დასადებად. მაგრამ

რუსეთის მეზობლებმა სხვებზე უკეთ იციან, თუ რას ნიშნავს ბოლშევიკების სიტყვა და დაპირება. მათ მწარე გამოცდილებით ნახეს, რომ რაც მოხდა ადერბეიჯანში, სომხეთში, საქართველოში, ესტონეთში, ხვალ მოსალოდნელია მათ ქვეყნებში. იციან, რომ ბოლშევიკების პოლიტიკური ვერაგობა ყველაზე უწინ მათ დაატყდება თავს და მათის მეოხებით, მათის აწეწ-დაწეწით მოინდომებენ ევროპის გულში გადახეთქას და იქ «მსოფლიო რევოლუციის» ცეცხლის ანთებას.

პირდაპირი, უშუალო საფრთხე რუსეთის მეზობლებს იმიტომაც მოეღის, რომ ბოლშევიკური რუსეთი არა ნაკლებ ეტრფის თავის სამფლობელოს გაფართოვებას, ვიდრე იმპერატორების რუსეთი. მეზობლებში, ახლად შექმნილ სახელმწიფოებში ხომ ბევრი წინად რუსის იმპერიის ფარგლებში იყო და მათი უკან დაბრუნება წითელ მოსკოვს თავის უწმინდეს მოვალეობად მიაჩნია. ბუნებრივია, რომ რუსეთის მოსახლვრე ერებს დიდი შიში აქვთ ბოლშევიკების. ხოლო არა ნაკლებ საშიშარია მათთვის მომავალი რუსეთიც. განა ბოლშევიკების შემკვიდრენი—იქნებიან ისინი მემარჯვენე თუ მემარცხენე—ადვილად შეურიგდებიან ჩამომორებულ ერების დამოუკიდებელ სახელმწიფოების არსებობას? აქედან ცხადია, უბრალო გონიერება უკარნახებს ამ ერებს მკიდრო თანხმობა იქონიონ ერთმანეთთან თავისუფლების დასაცავად რუსეთის შემოტევის წინააღმდეგ და მოკავშირენი ეძიონ იმ ერებშიც, რომლებიც დღეს ძალით არიან მომწყვდეულნი რუსეთის ფარგალში, მაგრამ რომელთაც არა შემთხვევაში არ უნდათ რუსეთთან ყოფნა. აქ, რასაკვირველია, საქართველოს განმათავისუფლებელ მუშაობისათვისაც ისახება სხვადასხვა გვარი შესაძლებლობა. საერთო ინტერესების შეგნება ავალებს რუსეთის მიერ ყველა შევიწროებულ ერს, შეაერთონ მოქმედება და ბრძოლა, რაიც მტკიცე გარანტიაა მათი სრული გამარჯვებისთვის...

აღვნიშნავთ მოკლეთ ერთ გარემოებას: თანამედროვე კაცობრიობის პოლიტიკის საფუძველს შეადგენს პირადი ინტერესი, სარგებლობა, ანგარიში. მართალია, დღეს ასეთს ინტერესს არ წარმოადგენს საქართველო. მაგრამ ევროპაშიც და აზიაშიც არის ზოგიერთი სახელმწიფო, რომლებისთვის რაიმე თუნდ მცირე საერთაშორისო ცვალებადობის დროს საქართველოს ფასი და მნიშვნელობა ექნება. კერძოთ ვიტყოდით ოსმალეთის შესახებ, სადაც ორგვარი მიდრეკილებაა—ერთი კავკასიის ერების გამაგრების, მეორე—მათის დაშლის

და ზოგის ანექსიის: წარსულის გაკვეთილებმა თვალები უნდა აუხილავს ახალი ოსმალეთის მოღვაწეებს, მათ უნდა შეიგონონ, რომ საქართველოსთან მოურიგებლობა და მისი დამოკიდებლობის უპატივცემლობა სასარგებლო არ დარჩება თურქთა რესპუბლიკისათვის...

ჩვენ შევეხეთ ყველა იმ დღევანდელ საერთაშორისო ვითარებას, რომელიც ჩვენ შეგვიძლია გამოვიყენოთ ჩვენს მუშაობაში საქართველოს განთავისუფლებისათვის. ამკარაა, რომ ამა თუ იმ გარემოების სარგებლობა დამოკიდებულია ჩვენს უნარსა და მოქმედებაზე. როცა ამ მოქმედებაზე ვლაპარაკობთ, არასოდეს შეგვიძლია დავივიწყოთ აჯანყების საკითხი. მარტო აჯანყება არაა საკმარისი ერის აღსადგენად. ეროვნული თვითარსებობის დასაბრუნებლად ხალხი სხვადასხვანაირ ბრძოლას აწარმოებს, სხვადასხვა გვარად მოღვაწეობს. დღეს ერთია გამოსადეგი, ხვალ მეორე. აჯანყება მეტად ძვირია და მისი მოწყობა ყოველ პირობაში არაა მიზანშეწონილი. მაგრამ ერის განთავისუფლების საქმეში იმის გამოტყვევება შეუძლებელია. საზოგადოებრივი მოვლენების სრული გათვალისწინება მოუხერხებელია. ვინ იცის, სად მიგვიყვანს რუსეთის შინაური რღვევის პროცესი, რა სახეს მიიღებს რუსეთის დამოკიდებულება მეზობლებთან, როგორ გაღრმავდება წინააღმდეგობა რუსეთსა და ევროპას შორის?

მზად უნდა ვიყოთ ყოველი გარემოებისათვის, ყოველი შემთხვევისათვის.

სიმ. ლენინძე.

მწოდველ კულტურის სადაზღაფს.

მეექვსე წელია გრძელდება რუსულ საოკუპაციო ხელისუფლების ბრძოლა ქართველ ერის წინააღმდეგ.

არ დარჩენილა ბრძოლის არც ერთი საშუალება, რომლისათვის არ მიემართოს რუსული საბჭოთა ხელისუფლებას ქართველი ხალხის და მისი ეროვნულ შეგნების მოსასპობად და გადასაგვარებლად.

თუ წინა წლებში რუსის ჯარი და მისი მორჩილი, ქართველ ერის მოღალატე, ქართველი კომუნისტები ქართველ ხალხის წინააღმდეგ ბრძოლაში უმთავრესად ტერორს და ადმინისტრატიულ-რეპრესიულ ზომებს მიმართავდნენ, დღეს იმათ ამ საშუალებებს კიდევ სხვა ღონისძიებები დაუმატეს,

რომლებსაც, მათი აზრით, არა ნაკლები მნიშვნელობა აქვს საქართველოს დამოუკიდებლობის მოსპობის საქმეში, ვიდრე ჩეკას, ღირსეულ მამულიშვილთა მასიურ დახვრეტას და მათი ცივ ქვეყნებში გადასახლებას.

კომუნისტურ პარტიას კარგათ ესმის, რომ ქართველ ხალხისათვის დამოუკიდებლობის ნიადაგის გამოცლა უფრო გაადვილდება, თუ ქართველ ერს წაერთმევა საკუთარი ათასწლიანი ეროვნულ კულტურა და მის ნაცვლად გამეფდება რუსულ კულტურის გავლენა.

ამიტომაცაა, რომ დღეს ბრძოლის სიმძიმე და მახვილი ქართველ ხალხის წინააღმდეგ ბრძოლაში საოკუპაციო ხელისუფლებამ მიმართა ჩვენი ეროვნული შეგნების და სახის—ქართულ კულტურის წინააღმდეგ.

ამ ორი წლის განმავლობაში უმთავრესად საბჭოთა ხელისუფლება ყოველგვარ საშუალებას მიმართავს ჩვენი ეროვნულ კულტურის ფრონტის დასარღვევად.

მწერლობის შებოჭვის, მისთვის თავისუფალ ორგანოს აკრძალვის, ხელოვნებისათვის ეროვნულ მიმართულების წართმევის მერე საბჭოთა ხელისუფლებამ შეტევა ამ მიმართულებით დააგვირგვინა ეროვნულ კულტურის კერის—ქართული უნივერსიტეტის ბარბაროსულ დანგრევით.

რა უძლავა წინ ამ ამბებს, რა მოტივიზაციით მოიქმედეს ეს უდიდესი ანტიეროვნული საქმე კომუნისტებმა, მართლაც ჩვენი ეროვნული სკოლა ვერ უსწრობდა ცხოვრებას წინ, რომ მას დასჭირდა ასეთი კარდინალური რეფორმები თუ ნამდვილად სულ სხვა ფარული საფუძველი უდევს ამ შეტევას?

ესლაც, ჩვეულებრივად, ისეთი სურათი განმეორდა, როგორც წინეთ ხდებოდა, როდესაც საქმე ეხებოდა დიდ საპასუხისმგებლო ანტიეროვნულ მოვლენას. მოსკოვსა და ტფილისში, ზაკარაიკოში, საქმის გადაწყვეტის შემდეგ რუსულ და ქართულ ყოვლისამტან პრესის ფურცლებზე აციყინდენ რენეგატების მოსყიდული კალმები, ვითომც და «საზოგადოებრივ აზრის» მოსამზადებლად. ასეთ მუშაობაში, უთუოთ, პირველობა კოწია სულაქველიძეს და თ. ლლონტს ეკუთვნის, მაგრამ არ არის მართალი, თითქოს ესენი ან მათი მზავისი მოლაღატენი იყვნენ ამ საქმის ინიციატორები. მართალია, ამას მათ დიდ ღირსებად ჩაუთვლიდენ, მაგრამ აქ უფრო ზევით იწყება ეს საქმე, სადაც ცოტა რენეგატებზე უფრო შორს იხედებიან.

როგორც ირკვევა, საქმის ვითარება ასეთი ყოფილა.

ბოლშევიკები, ფრიად გასაგებ მიზეზების გამო, დიდი ხანია ილესავდენ კბილებს ჩვენი სკოლის და მასწავლებლობის წინააღმდეგ. ბოლშევიკები, ითვალისწინებენ რა ჩვენი სკოლის მნიშვნელობას ჩვენს პოლიტიკურ ცხოვრებაში, იმთავითვე იყვნენ მოწადინებული ჩვენი სკოლის დასაპყრობად. მაგრამ რას ნიშნავს არსებითად სკოლის დაპყრობა? ეს—კომუნისტურად განწყობილ და თანამგრძობ მასწავლებლების კადრების ყოლაა, რომლებიც გაუძღვებიან მოსწავლე ახალგაზდობის კომუნისტურად აღზდის საქმეს. ეს შეუძლებელი საქმეა. ჩვენი მასწავლებლობა, რომელსაც ორმოცზე მეტი წელი მოქონდა ხელით ჩვენი ეროვნული კულტურის ჩირაღდანი და მოესწრო თავისი შრომის და ტანჯვის გამარჯვებას, დღეს ღირსეულ პასუხს აძლევს იმ გაორკეცებულ რუსიფიკატორულ პოლიტიკას, რომელსაც საბჭუთო მთავრობა ატარებს ჩვენს სკოლებში. მასწავლებლობას ბოლშევიკებმა შიმშილით დაჩოქება მოუწოდოდა; თვეობით არ იძლეოდენ ჯამაგირს, სოფლის ხელისუფლება სთელავდა მათ ადამიანის და მოქალაქის ღირსებას, მაგრამ ასეთმა ნაცად გზებმაც ვერ გასჭირეს მასწავლებლებს წინააღმდეგ. ისინი განაგრძობენ დგომას თავიანთ ეროვნულ მოვალეობის სადარაჯოზე.

საბჭუთო ხელისუფლების ხუთი წლის არსებობამ საქართველოში ვერ შესცვალა ჩვენი სკოლის ეროვნული სული და ვერც მოსპობს მას.

ამიტომაც, ეს საქმე თავს იღო «კულტურულ სიმაღლებების» ლამპარმა სომეხმა ვაგან ვაგანიანმა, რომლის ინტერნაციონალურ ფრაზეოლოგიის კორიანტელის უკან იმალება დაშნაკელზე უფრო მაგნე შავი ხულიგანი. თავის მიზნის მისაღწევად მან აპრილის პირველ რიცხვებში სპეციალურ ამ საქმისათვის მოიწვია ამიერ-კავკასიის განათლების სახალხო კომისრების თათბირი, სადაც ვაგანიანად დატუქსა ესენი «უმოქმედობისათვის» (ე. ი. სკოლის გარუსების სიჩქარე დაუწუნა). შემდეგ კი პასუხისმგებელ პარტიულ ამხანაგების (ამიერ-კავკასიის მაშტაბით) კონფერენციანე ის ვრცელ მოხსენებით გამოვიდა. ანგარიშიდან ირკვევა რომ ვაგანიანი მოწადინებულია, ისეთი ბოროტი როლი ითამაშოს ჩვენს ცხოვრებაში როგორც მიახნიკიანს სურდა. მართალია, მოხსენება უნდა ყოფილიყო ამიერ-კავკასიის მაშტაბით, მაგრამ ვაგანიანმა მხოლოდ საქართველოზე ილაპარაკა. ის აქაც ხელ-

ახლა გამოთქვამს დიდ საყვედურს განათლების კომისრების მიმართ და შემდეგ, ასურათებს რა ჩვენი სკოლის ყველა საფეხურებს, მიუთითებს მთელ რიგ კარდინალურ ღონისძიებებს, რომლებიც, მისი აზრით, სავსებით, დროთა განმავლობაში, აღმოფხვრიან «შოვინიზმს» და გაამეფებენ რუსულ კულტურას ჩვენს სკოლაში. რაში მდგომარეობს ეს ზომები? პირველ რიგში დათხოვნილი უნდა იქნას ის პროფესორები და მასწავლებლები, რომლებიც ვერ იჩენენ საკმაოდ ერთგულებას საბჭოთა ხელისუფლებისადმი, შემდეგ უნდა მოისპოს ისეთი საგნები, რომლებიც, ერთი მხრივ, მისი აზრით, არაა საჭირო, როგორცაა ლოლიკა, პსიხოლოგია, ფილოსოფია და მეორეს მხრივ კი ისეთებიც, რომელიც მეტი-მეტად (საქ. პოლიტ.-ეკონომ. და კულ. ისტორ.) ეროვნულ კულტურის შესწავლას ემსახურება, რადგან ვაგანიანი მთლიანი ინტერნაციონალურ (ე. ი. რუსულ) კულტურის მომხრეა. ვაგანიანი დიდ გაკვირვებას გამოსთქვამს, თუ როგორ ითმენს ასეთ მდგომარეობას ჩვენს სკოლაში საბჭოთა ხელისუფლება, როდესაც საშუალო სკოლის დასრულებისას ახალგაზრდამ არ იცის თანაბრად ქართულისა რუსული ენა. ის კატეგორიულად მოითხოვს რუსული ენის საათების გადიდებას სკოლაში, რაც სავსებით უწყყმანოთ განახორციელა უკვე განათლების კომისარიატმა. მეორეს მხრივ ნაცვლად ზევით დასახელებულ გაუქმებულ საგნებისა ის ურჩევს შემოღებული იქნას ქართველ ხალხისათვის «დიდათ საჭირო» რ. კ. პ.-ს ისტორია, მუშათა მოძრაობის ისტორია რუსეთში, საბჭოთა კონსტიტუცია და უფლება და სხვა მზგავსი საგნები. ესეც უკვე განხორციელებულია არა მარტო საზოგადოებრივ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე, არამედ წმინდა სპეციალურზედაც როგორც საინჟინერო, აგრონომიული და საექიმო (ეგრედ წოდებული პოლიტიკურ მინიმუმის სახით). ვაგანიანის უტიფრობა ამ თათბირზე იქამდის მივიდა, რომ თავის ქართველ და სომეხ ამხანაგებს შემდეგს ურჩევდა: გაანვითარა რა თავისი «ინტერნაციონალური» თეორია კულტურის და კერძოდ ენის შესახებ, მან დასძინა, რომ არა მარტო ისეთი მცირე ეროვნებებისათვის, როგორიც არიან აისორები და ქურთები ამიერკავკასიაში არ არის საჭირო თავისი მწიგნობრობა, არამედ ჩვენთვისაც, ქართველების და სომხებისათვის, ბევრად ხელსაყრელია ის ცნება, რომ რუსული ენა «საერთაშორისო პროლეტარულ რევოლიუციის, ლენინის და ოქტომბრის ენაა». მცირე ერების კულტურა ილიუზიაა, არსებობს მხოლოდ რუ-

სული კულტურა, რომელიც ემსახურება მხოლოდ ჩვენს საბჭოთა კავშირის საერთო აყვავებას, დასძენს ის. ქართველმა კომუნისტებმა აქაც ჩვეულებრივი სილაჩრე გამოიჩინეს, ეერც ერთმა მათთაგანმა ვერ უპასუხა ვაგანიანის ასეთ აშკარა ხულიგანურ გამოსვლაზე, თუმცა ვაგანიანს დებულება კომუნისტურადაც არ იყო სწორი (?). ყოველივე ეს ყბედობა საქ. კომუნისტურ პარტიის ცეკამ დირექტივად მიიღო და შეუდგა რეალიზაციას. ამის შემდეგ იყო მხოლოდ რომ სულაქველიძეებმა და ლლონტებმა აამუშავეს თავისი ბინძური კალმები, რასაც მოყვა ყოველ ქართველისათვის აღმუშოთებელი ამბები. ჩვენში არ დარჩენილა საზოგადოებრივი წრე და კუთხე, სადაც ჩვენი უმაღლესი სკოლის დანგრევის ამბავი არ მიეღოთ დიდ სამგლოვიარო ცნობათ. აქ აღსანიშნავია ერთი მომენტი, თუ «სკოლის გადახალისება» სწარმოებდა ამიერ-კავკასიის მაშტაბით, რატომ გრძელდება სომხეთში წინეთ არსებული მდგომარეობა? ეჩმიადინის სასულიერო სემინარია და აკადემია დღესაც ნახევრად ბერებს იძლევა, აქ რ. კ. პ.-ზე ჭაჭანიც კი არაა და მხოლოდ კათალიკოზების, გრიგორიანის ეკლესიის და ანის დროის სომხეთის ისტორიებს სწავლობენ!..

მაგრამ, ბოლშევიკები ვერასოდეს ვერ მიაღწევენ თავიანთ მიზანს.

მეფის მთავრობა ასი წლის განმავლობაში აწარმოებდა ჩვენი გადაგვარების პოლიტიკას უნაყოფოდ.

დღეს კი, როდესაც ჩვენ კულტურულად ევროპის განათლებულ ერებს მივსდევთ, ასეთი საშიშროება იმედს ვერ დაგვიკარგავს. დღეს ჩვენ მეტი საშუალება მოგვეპოვება ვიდრე წინეთ დავიცვათ ჩვენი ერი, ჩვენი კულტურა სხვის. მოძალადე ხალხის გავლენისაგან. ჩვენი სკოლა ისევე ეროვნულ სკოლად დარჩება და შეასრულებს იმ მოვალეობას, რომელიც მისთვის ქართველი ერის ისტორიას დაუკისრებია.

ბგვი გ—იადგ.

სოციალისტური ინტერნაციონალის კონგრესი მარსელში.

თუმცა წელიწადზე მეტია რაც მარსელის კონგრესი გაიმართა, მაგრამ საჭიროდ მიგვაჩნია, თუმცა დაგვიანებით, გავუზიაროთ ამხანაგებს ზოგი ჩვენი შობაბეჭდილება, მით უფრო რომ ამ კონგრესზე პირველად მოხდა ჩვენი შეხვედრა სა-

ერთაშორისო უდიდეს ორგანიზაციასთან და ჩვენი პარტიის შესვლა სოციალისტურ ინტერნაციონალში.

უნდა გავიხსენოთ, რომ მსოფლიო ომის მეოხებით წინანდელი ინტერნაციონალი დაირღვა, დანაწილდა რამდენიმე ჯგუფად, რომელთაც მერე თავი მოიყარეს ორი მთავარი ორგანიზაციის გარშემო—ლონდონისა და ვენის. მაგრამ სოციალისტური მოძრაობის ყველა ერთგული მეგობარი გრძობდა გაერთიანების აუცილებლობას. საამისო წინასწარი მუშაობა კარგა ხანს გრძელდებოდა და ბოლოს ჰამბურგის კონგრესზე 1923 წ. მაისში მოხდა ეს გაერთიანება და დაწესდა ერთი მუშათა სოციალისტური ინტერნაციონალი.

განახლებული ინტერნაციონალის მეორე კონგრესი შესდგა მარსელში 1925 წ. აგვისტოს 22-27. დაესწრო 31 ქვეყნის 40 სოც. პარტიის 422 დელეგატი და ბევრი სტუმარი.

საკონგრესო ბინა უბრალოა და სადადაა მორთული. მაღლა კედლებზე ყველა ერის დროშაა ჯგუფ-ჯგუფად, რომელთა შორის წითელი დროშებია ჩართული. პრეზიდენტის ადგილას უკან ყორესის ქანდაკებაა, წინ კი ორატორთა კათედრასთან მარქსის სურათი. დარბაზის ცენტრი უკავიათ ამერიკის, ინგლისის, საფრანგეთის დელეგაციებს, მარჯვნივ სკანდინავია და სხ., ხოლო მარცხნივ ავსტრია. რუსეთის ს.-დემოკრატიები, ქართველები, რუსის ესერები, ბალტიის სახელმწიფოები, იუგოსლავია, და სხ. საზოგადოება სადაა, დემოკრატიული. ბევრია პარტიული ლიდერი. სჩანს სიმრავლე გერმანელებისა. ლაპარაკი სამს ენაზეა—გერმანულ, ინგლისურ და ფრანგულზე. ერთ ამ ენაზე წარმოთქმული სიტყვა დაუყონებლივ ითარგმნება დანარჩენებზე.

კონგრესის დღის წესრიგში ბევრი მნიშვნელოვანი საკითხია: სოციალიზმის პოლიტიკა საერთაშორისო ზავისთვის, ომის საფრთხე აღმოსავლეთში, ომი მაროკოში, კალონიების საკითხი, უმუშევრობა, რვა საათი, ბრძოლა ლეთობის წინააღმდეგ და სხ. გაგაცნობთ ერთი საკითხის ამბავს.

ქართველ დელეგატებისთვის და რუსეთის მოსაზღვრე ერების წარმომადგენლებისთვის უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა აღმოსავლეთ ევროპის საკითხს, რომელიც გადაბმულია ბოლშევიზმის საკითხზე. გაგაცნობთ, თუ რა გზა განვლო ამ საკითხმა კომისიაში (უნდა იცოდეთ, რომ კონგრესის მთავარი მუშაობა კომისიებშია). ხოლო ჯერ უნდა აღვნიშნო, რომ კონგრესის გახსნამდე და შემდეგაც რუსეთის (ს.-დ. და ს.-რ.), პოლონეთის, საქართველოს, სომხეთის, ფინ-

ლიანდიის, ლატვიის, ლიტვის, ესტონიის, უკრაინის პარტიებს სამი წინასწარი კრება ჰქონდათ ცალკე იმის შესახებ, რომ რამდენად შესაძლებელია საერთო ხაზი დაეცვათ აღმოსავლეთ ევროპის კომისიაში. სამწუხაროთ ამ კრებების მუშაობა დაუმთავრებელი დარჩა, რადგან მთელი დრო კონგრესს და მის კომისიებს უნდებოდა. ყოველ შემთხვევაში გამოირკვა ანრთა გაორება, როგორც კონგრესის კომისიაშიც: ყველანი აღიარებდნენ, რომ აღმოსავლეთ ევროპაში დიდი საფრთხეა ომიანობის, მაგრამ ერთნი (რუსის ს.-დემოკრატები) ამტკიცებდნენ, რომ მთავარი მიზნები ამის არის ეროვნული საკითხის მოუწყობლობა ახალ სახელმწიფოებში და დასავლეთ ევროპის კაპიტალისტური იმპერიალიზმი, რომელიც ცთილობს ახალი სახელმწიფოები ბაზად გაიხადოს რუსეთის წინააღმდეგ; დანარჩენები კი ამბობდნენ, რომ ომიანობის ბუდეა ბოლშევიზმი და სანამ იგი არ მოისპობა, მშვიდობიანობა არ დამყარდება აღმოსავლეთ ევროპაში.—

გადავიდეთ ახლა კონგრესის კომისიაში, სადაც აღმოსავლეთ ევროპის საკითხმა ცხარე კამათი და დიდი შეხლა-შეტაკება გამოიწვია. აქაც თავიდანვე გამოირკვა ორი მიმდინარეობა. ერთს ემხრობიან უმთავრესად ინგლისელები და გერმანელები და მათი აზრის ენერგიული დამცველია ავსტრიელი ოტო ბაუერი, რომლის შეხედულებით, ახლად დაარსებული სახელმწიფოები რეაქციონურ პოლიტიკას აწარმოებენ, ისინი არიან იარაღი დიდი სახელმწიფოების კაპიტალისტების, რომელთაც უნდათ მათი გამოყენება ბოლშევიკების წინააღმდეგ,—აი ამაშია საფრთხე ომისა. მეორენი—საფრანგეთი, ბელგია, პატარა ერები კი ფიქრობენ, რომ მართალია კაპიტალისტური იმპერიალიზმი აღმოსავლეთ ევროპაშიაც წარმოადგენს ომის საფრთხეს, მაგრამ იქ უმთავრესია ბოლშევიკური რუსეთის აგრესიული და ანექსიონისტური პოლიტიკა. კომისიის პირველ სხდომაზედვე არჩეულ იქნა მცირე კომისია რეზოლუციის პროექტის შესამუშავებლად. ამ მცირე კომისიაში მოხვდნენ: ბაუერი (თავმჯდომარე), პოლონელი სოციალისტი, რუსის ესდეკი, რუსის ესერი ზა ირ. წერეთელი. მეორე დღეს ბრძოლა გაგრძელდა მცირე კომისიაში და წინააღმდეგ მოლოდინისა პოლონელი არ მიემხრო ირ. წერეთელს და ესერს. მცირე კომისიის შემუშავებულ პროექტში გატარებული იყო ბაუერის შეხედულება. კომისია ვერ დააკმაყოფილა პროექტმა. ამიტომ მცირე კომისია შეავსეს ახლის წევრებით (ინგლისელი, ფრანგი და ბელგიელი) და დაავალეს

პროექტის გადასინჯვა და შესწორება. კომისიაში წარმოდგენილ იქნა მეორე პროექტი, არსებითად არაფრით განსხვავებული პირველისაგან. გაიმართა მოკლე კამათი. ილაპარაკა სხვათა შორის ირ. წერეთელმა და შიაქცია ყურადღება ბოლშევიკების აგრესიულობის განსაკუთრებულებას. რეზოლუციის მოწინააღმდეგებმა შეიტანეს შესწორებანი. საგულისხმოა საფრანგეთის დელეგატის შესწორება, რომ სოციალისტ. ინტერნაციონალი მუდამ ებრძოდა ინტერვენციას რუსეთის წინააღმდეგ და ხელს უწყობდა რუსეთისა და ევროპის სახელმწიფოების ნორმალურ ურთიერთობას, მაგრამ ბოლშევიკები ისევ განაგრძობენ თავის აგრესიულ მუშაობას და სხ. როცა კენჭი უყარეს ამ შესწორებას, მას მხარი დაუჭირეს საფრანგეთმა, ბელგიამ, პოლონეთმა, პატარა ერებმა, მაგრამ უარყოფილ იქნა ინგლისელების და გერმანელების ხმით (უნდა იცოდეთ, რომ ინგლისელებს ეკუთვნით 40 ხმა, გერმანიის გერმანელებს 40, ავსტრიის გერმანელებს 17, საფრანგეთს 25, ბელგიას 17 და სხ.). როდესაც კენჭი უყარეს მთელს რეზოლუციას, ხმა მისცა 164 (ინგლისი, გერმანია, ავსტრია, რუსის ესდეკები და სხ.), წინააღმდეგ—11 (ჩეხები) და თავი შეიკავა 84 (საფრანგეთი, ბელგია, პოლონეთი, საქართველო და სხვა პატარა ერები).

ჩვენმა დელეგაციამ გადაწყვიტა, თავი შეეკავებია, როცა კენჭს უყრიდნენ ამ რეზოლუციას კონგრესის საერთო კრებაზე და ეს დაესაბუთებია ასე: რეზოლუციაში არის ზოგი მუხლი ჩვენთვის სრულიად მისაღები, მაგრამ არის ისეთიც, რომელიც სისწორით არ აღნიშნავს სინამდვილეს და არ ითვალისწინებს ჯეროვანად ბოლშევიკურ საფრთხეს; განსაკუთრებით მხარს ვერ დაუჭერთ ასეთ დებულებას ჩვენ, რომელთაც ამდენი ძალმომრეობა განვიცადეთ ბოლშევიკებისაგან. ეს ჩვენი გადაწყვეტილება რომ გაიგეს სხვებმა, ბელგიელი დებრუკერი მოელაპარა ჩვენს დელეგაციას: ყველა ერის წარმომადგენელი, რომელთაც თავი შეიკავეს კომისიაში, კონგრესის სსდომანზე ხმას აძლევენ რეზოლუციას და მარტო ქართველების თავის შეკავება ძლიერ ცუდს შთაბეჭდილებას მოახდენს საქართველოს მეგობრებზედაც, ამიტომ უნდა გამოვნახოთ სხვა გამოსავალი. დებრუკერი ასეთს წინადადებას იძლევა: იგი კენჭის ყრის წინ გამოვა ბელგიის, საფრანგეთის, პოლონეთის, საქართველოს და სხვების სახელით და განაცხადებს—არ ვიზიარებთ რეზოლუციის ყველა მუხლს, მაგრამ დღეს ხმას ვაძლევთ და შევეცდებით ინტერნაციონალში გავავრცელოთ ჩვენი შეხე-

დულობაო. ამაზე მოხდა შეთანხმება აზრთა გაცვლა-გამოცვლის შემდეგ.

თვითონ რეზოლიუციის მოკლე შინაარსი ასეთია: დასავლეთ ევროპაში მშვიდობიანობა იკიდებს ფეხს, აღმოსავლეთ ევროპაში კი მდგომარეობა უფრო და უფრო მწვავედება; კაპიტალისტურ სახელმწიფოების და რუსეთის ურთიერთობა გაუარესდა. ჩინეთსა, ინდოეთსა და სს. დაწყებული მოძრაობით შეშინებული კაპიტალისტური სახელმწიფოები ხალხლა ფიქრობენ აგრესიას რუსეთის წინააღმდეგ. თავის მხრით კომუნისტები ცთილობენ ეროვნული მოძრაობა აზიასა და აფრიკაში გამოიყენონ მსოფლიო ომის გამოსაწვევად. ახალი სახელმწიფოების საზღვრები არაა დაწესებული ეროვნული მოსახლეობის მიხედვით, ამ სახელმწიფოებში ეროვნული უმცირესობანი შევიწროებას განიცდიან. ამას სარგებლობენ კომუნისტები, რომ მოაწყონ გადატრიალება ამ სახელმწიფოებში და დაიპყრონ მერე ისინი, როგორც დაიპყრეს სომხეთი და საქართველო. მაგრამ იმპერიალისტური კაპიტალისტური სახელმწიფოებიც ფიქრობენ ეს პატარა სახელმწიფოები აამხედრონ რუსეთის წინააღმდეგ. ითვალისწინებს ყველა ამ საფრთხეს კონგრესი და აცხადებს: ინტერნაციონალი იცავს სავსებით ახალ სახელმწიფოების დამოუკიდებლობას; ინტერნაციონალი წინააღმდეგია მტრული პოლიტიკისა რუსეთის მიმართ; ინტერ-ი აღნიშნავს, რომ მის დახმარებით განახლდა დიპლომატიური ურთიერთობა რუსეთსა და კაპიტალისტურ სახელმწიფოებს შორის; ეს გარემოება უფლებას აძლევს ინტერ-ლს მოსთხოვოს რუსის ხალხს, იბრძოლოს თავის განთავისუფლებისათვის და წინააღმდეგს კომუნისტების აგრესიულს და ანექსიონისტურ პოლიტიკას; ინტერნაციონალი დარწმუნებულია, რომ ომის საფრთხე ნაკლები იქნებოდა, რუსეთში რომ ომისა და ზავის საქმე ხალხის ხელში იყოს და არა დიქტატორების. ინტერ-ი მოითხოვს უფლებას ყველა დამორჩილებულ ერისთვის, აგრეთვე რუსეთის იმ ერებისათვის, რომელთაც რევოლიუციის დროს აღადგინეს თავისი დამოუკიდებლობა, როგორიცაა სომხეთი, საქართველო, უკრაინა და სს...

ახლა საერთო შთაბეჭდილებანი; ჩვენს საკუთარს საკითხს ინტერნაციონალის მუშაობაში არა უკანასკნელი ადგილი უკავია, თუმცა არაა მიპყრობილი ისეთი გაბედული და ენერგიული ყურადღება, როგორც ჩვენ გვინდა. თუ გადავთვალთ ორი წლის ანგარიშს (1923—

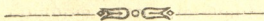
1926), დავინახეთ რომ საქართველოს საკითხი არა ერთხელ იყო დასმული ინტერნაციონალის ორგანოების წესრიგში. ყოველის უწინარეს უნდა გავიხსენოთ ჰამბურგის კონგრესის დადგენილება, რომელმაც მოითხოვა საბჭოთა ჯარების გაყვანა საქართველოდან და ქართველი ერის სუვერენობის აღდგენა. ამის შემდეგ ეგზეკუტივმა საგანგებოთ მიმართა თავის პარტიებს: როდესაც მოითხოვთ რუსეთის იურიდიულ ცნობას, ფხიზლად ადევნეთ თვალყური, რომ ამ ცნობამ ხელი არ შეუშალოს საქართველოში რუსეთის ოკუპაციის მოსპობის მოთხოვნას. პირველი ინტერნაციონალის 60 წლის თავზე ეგზეკუტივმა მანიფესტი გამოსცა, სადაც სხვათა შორის ნათქვამია: სამოცი წლის წინად ერების თავისუფლების უფლების სიმბოლო ჩვენთვის იყო პოლონეთის დამოუკიდებლობის აღდგენა, დღეს ინტერნაციონალისთვის ასეთ სიმბოლოდ არის საქართველოს განთავისუფლების მოთხოვნა. 1924 წლის აჯანყებისა და იმ რეპრესიების გამო, რომელიც მას მოყვა, ეგზეკუტივმა მოწოდება გამოსცა თავის პარტიების მიმართ—საქართველოს დაცვა ისეთივე წმინდა მოვალეობაა ჩვენთვის, როგორც იყო პოლონეთის დაცვა პირველ ინტერნაციონალისთვის და ყველა ქვეყნის მუშებმა მხარი უნდა დაუჭირონ ქართველი ხალხის მოთხოვნას. ინტერნაციონალმა მიაქცია განსაკუთრებული ყურადღება თუ როგორ დამახინჯებული იყო საქართველოს მდგომარეობა ინგლისის ტრედუნიონების მოხსენებაში. ეგზეკუტივმა გამოსცა ორი წიგნაკი საქართველოს ამბების და იქ გამეფებულ ბოლშევიკურ ტერორის შესახებ.

დღეს ინტერნაციონალს ბევრი თავსამტვრევი საკითხი აქვს გადასაწყვეტი. არ ძალუძს, ყველას სათანადო ყურადღებით, სისწორით და სამართლიანად მიუდგეს. მაგრამ ცხადია, რომ კაცობრიობა ყოველ საკითხის უფრო სამართლიან გადაწყვეტილებას ამ სოციალისტურ ინტერნაციონალისაგან უნდა მოელოდეს, ამ სოციალისტ. დემოკრატიისაგან. ამ ინტერნაციონალში იკრიბება ქვეყნის საუკეთესო ძალები, მზადდება მომავალი იტყდება იმის შეგნება, რომ ერები სოლიდარულად და შეთანხმებულად უნდა მოეწყონ, ძალადობა და ომი უნდა გათავდეს. ჩვენი საკითხიც თუ იწვევს გარემოებში თანაგრძნობას და ასე თუ ისე სამართლიან მოპყრობას, უპირველესად სოციალისტურ წრეებში. ჩვენც უნდა ვიყოთ მათთან, მათ ორგანიზაციასთან—ინტერნაციონალთან. მათი თანაგრძნობა, მათი მორალური დახმარებაც

ძალაა. ვიმუშაოთ მათთან, ეს ჩვენს საქმეს დაეხმარება. დასასრულ ორიოდ სიტყვა ჩვენი პარტიის ინტერნაციონალში მიღების შესახებ.

იმ საერთო გადაწყვეტილებისა და მისწრაფების მიხედვით, რომელიც ჩვენს პარტიას ჰქონდა, უცხოეთში მყოფი პარტიული წევრები შეუდგნენ მუშაობას, რომ ჩვენი პარტია მიღებული ყოფილიყო მუშათა სოციალისტურ ინტერნაციონალში. საამისო მოლაპარაკება გაიმართა ერთის მხრით ჩვენებურ ს.-დემოკრატებთან და მეორეს მხრით ჰამბურგის კონგრესის საორგანიზაციო კომისიასთან. კონგრესს დაესწრო ერთი ჩვენი ამხანაგი და წარადგინა თხოვნა ჩვენი მიღების საქირა შეიქნა ჩვენი და ჩვენებურ ს.-დემოკრატების შეთანხმება ზოგიერთ საწარმომადგენლო საკითხებში. ეს შეთანხმება ჰამბურგის კონგრესზე ვერ დასრულდა და ამიტომაც ჩვენი საკითხი გადაიდვა შემდეგი კონგრესისთვის მარსელში. აქ ჩვენ წარვდექით უკვე შეთანხმებულის წინადადებით, რომლის ძალით: 1) საქართველოს დელეგაციაში შედიან ს.-დემოკრატებთან ერთად სოციალ-დემოკრატებიც, 2) დელეგაციაში ხმების განაწილება ამ პარტიათა შორის ხდება შეთანხმებით, მათი ძალთა განწყობილების მიხედვით უკანასკნელ არჩევნების საფუძველზე, 3) დღეს ყველა ხმა (გადამწყვეტი) ეკუთვნის სოც.-დემოკრატიულ პარტიას, ვიდრე არ მოხდება ახალი შეთანხმება ახალი არჩევნების საფუძველზე. ამის მიხედვით წარდგენილი იყო სათანადო განცხადება და ჩვენი პარტია მიღებულ იქნა სოციალისტურ ინტერნაციონალის წევრად.

ემიგრანტი.

ქ ა რ თ ვ ე ლ ო ა ხ ა ლ გ ა ნ დ ო ბ ა .

ვის არ ახსოვს, საქართველოს დამოუკიდებლობის ხანაში, რა ენერგიული ბრძოლა აწარმოვა ქართველმა ახალგაზდობამ თვისი სამშობლოს თავისუფლების განსამტკიცებლად და დასაცავად. უსახღვრო იყო ახალგაზდობის ენტუნიაში დამოუკიდებლობის მოპოვებით გამოწვეული და გასაკვირი არ არის მისი თავგანწირვა დიდი ყოფილიყო. მართლაც თავგანწირულების უმაღლესი ფორმა სამშობლოს იარაღით დაცვაში გამოიხატება, და სინამდვილეს არ ვუღალატებთ, თუ ვიტყვით, რომ ქართულს ლაშქრობას 1918 წელს საფუძველი ქართველმა ახალგაზდობამ ჩაუყარა. გაიხსენეთ ჩვენი ჯარის შემადგენლობა 1918 წელში საქართველო-ოსმალეთის

ომის დროს და 1921 წელში საქართველოზე რუსეთის ვერაგულ თავდასხმის დღეებში, მოიგონეთ პარტიზანული რაზმი, ქართველი იუნკრობის გმირობა კოჯორის პოზიციებზე.

მასხოვს 1921 წლის 16 თებერვალი. საგანგებოთ მოწვეული სტუდენტთა კრება. დამფ. კრების თავ. ამხანაგმა ა. ლომთათიძემ მიმართა სტუდენტებს: «ახალგაზრდებო, ახლა თქვენი რიგია, ბედმა გარგუნათ იხსნათ სამშობლო განსაცდელისაგან». — «მზათ ვართ გავწყდეთ ყველანი ერთად» — გაისმა ახალგაზრდობის საერთო ხმა მთელს დარბაზში.

მეორე დილით უკვე ახალგაზრდობის რამოდენიმე ასეული მოწინავე პოზიციებისაკენ მიემგზავრებოდა.

მტრის ურდოებმა დაგვამარცხეს უსწორო ომში...

მაგრამ ახალგაზრდობას იარაღი ხელიდგან არ გაუგდია და თავისუფლებისთვის ბრძოლის დროშა არც ერთის წუთით არ დაუხრია.

ახალგაზრდობა იბრძოდა, იბრძვის და იბრძოლებს კვლავ იმ ხელისუფლების წინააღმდეგ, რომელიც ლამობს ამოგლიჯოს ქართველ ხალხს ენა, გაურყვნას სული და შეურცხვინოს ნამუსი, მოსპოს ჩვენი ეროვნება, ჩვენი თავისუფლება...

იბრძოლებს, რადგან იგია ყველაზე უფრო მგრძობიარე ნაწილი ერისა. და ყველაზე უფრო მწვავეთ განიცდის ერის ეხლანდელ ტკივილებს. იგი მაშინ დაყრის იარაღს, როცა ჩვენი ერის მაჯის ცემა შეჩერდება და ეს იქნება ხომ მაჩვენებელი მისი სიკვდილისა.

მაგრამ ღრმათ გვწამს, რომ საქართველო არ არის განწირული სასიკვდილოთ. იგი ღირსია სიცოცხლისა და იცოცხლებს კიდევ.

მეგობრებო, იყავით მედგრათ, განაგრძეთ ბრძოლა. არც ისე შორს არის ის ბედნიერი ქამი, როდესაც ჩამორეკს ზარი საქართველოს განთავისუფლებისა.

ჩვენ კი, აქ ემიგრაციაში მყოფი ახალგაზრდობა, რომელსაც ბედმა გვარგუნა შორს ვიდგეთ ამ ქამათ საქართველოში წარმოებულ მუშაობისაგან, მზათა ვართ საჭიროებისთანვე გავჩდეთ მანდ და შევებათ მტერს ჩვენი ქვეყნის აღდგენისათვის.

ფ. შარაძე.

1926 წ.